ДЕРЖБУД УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ СПЕЦІАЛЬНИЙ
НАУКОВО-РЕСТАВРАЦІЙНИЙ
ІНСТИТУТ
«УКРЗАХІДПРОЕКТРЕСТАВРАЦІЯ»

Система оборонних укріплень Львова

ПОПЕРЕДНІ РОБОТИ І ФОТОФІКСАЦІЯ

Львів 1994 р.

Зам. 2619.

Управління охорони історичного середовища

uma.lvivcenter.org

УКРАЇНСЬКИЙ СПЕЦІАЛЬНИЙ НАУКОВО-РЕСТАВРАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ
«УКРЗАХІДПРОЕКТРЕСТАВРАЦІЯ»

Система оборонних укріплень Львова

ПОПЕРЕДНІ РОБОТИ І ФОТОФІКСАЦІЯ

Том I Книга I

Шифр 94-76

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

ректор Головний архітектор Ковалишин І.М.

ловний архітектор проектів Новаківська Г.М.

чальник майстерні Соболевський Є.З.

Львів 1994 р.

uma.lvivcenter.org

ЗАМОВНИК: УПРАВЛІННЯ ІСТОРИЧНОГО СЕРЕДОВИЩА
м.ЛЬВОВА

СТАДІЯ: ПОПЕРЕДНІ РОБОТИ

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ І ВІДПОВІДАЛЬНІ ВИКОНАВЦІ

Прізвище, ім"я, по-батькові	Посада	Ступінь участі в розробці
Цапко М.Р.	керівник групи	автор

Управління охорони історичного середовища
Центр Міської Історії
Center for Urban History

ГАП Новаківська Г.М.

uma.lvivcenter.org

СКЛАД ДОКУМЕНТАЦІЇ ПО ДОГОВОРУ
№ 94-76 від 29.03.94

I. Попередні роботи і фотофіксація	т.I кн.I
2. Складання програми регенерації системи оборонних укріплень	т.IУ кн.I

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

Перша письмова згадка про Львів датується 1256 р. Тоді у Холмі була велика пожежа заграву від якої було видно аж зі Львова. На основі цього можна вважати, що укріплений град Львів буд збудований у першій половині XIII ст. князем Данилом Галицьким і названий в честь його сина Льва.

З археологічних досліджень відомо, що вже в XI-XII ст. на Замковій горі існувало поселення, але лише в середині XIII ст. за часів князювання Данила і Льва повстало місто - твердиня, назване "Львівським градом" - замком Льва. Тоді Львів складався з двох частин - на горі укріплений замок /"град", "дитинець"/, а внизу місто /"поділ" або "посад"/.

Після підступного вбивства, у 1340 р. Юрія II, останнього з династії Романовичів, Галицько-Волинське князівство занепадає.

Використавши міжусобиці, польський король Казимір III в тому ж році здобув Львів і спалив укріплення давньоруського замку.

В 1340-1349 р. містом править боярин Дмитро Детько. Все ж таки в 1349 р. місто стає володінням польської корони. Але запекла боротьба точилась до 1387 р. і тільки тоді в Галичині остаточно утверджується влада польських феодалів.

Після того як в результаті пожежі 1353 р. був знищений старий давньоруський Львів, король Казимір III почав будувати нове місто, яке стало центром середньовічного Львова. Воно розташоване на південь від давньоруської частини.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Львівський історичний Center for Urban History

Фортифікації середньовічних міст, в період, що передував впровадженню вогнепальної зброї /перша половина XIУ ст/, розвивались за усталеною схемою.

Основними складовими частинами такої схеми були:

I.Мур навколо міста, завершений мерлонами і бланкуванням.

2.Дві в"їздові брами на головній транспортній артерії /Галицька і Татарська, пізніше названа Краківською/.

3.Рів і земляний вал з палісадою.

Отже в XIУ ст.Львів мав один мур з двома брамами, рів і земляний вал.

В міських актах Галицька брама фігурує з I382 р., а Татарська з I386 р. Обі брами мали підйомні мости. Мур пізніше названий високим сягав висоти - 6 м і товщину мав 2 м. Загальна довжина по периметру міста сягала I700 м.

Місто являло собою чотирикутник приблизно 600х600 м з витягнутим північно-західним кутом. Місто мало два замки - Високий і Низький, побудовані в XIУ ст. В I362 р. король Казимир Ш реконструює Високий замок. На місці колишньої дерев"яної фортеці князя Льва, будує новий з цегли і каменю. В системі оборони міста Високий замок грав роль цитаделі і спостережного пункту. В плані мав форму видовженого прямокутника шириною I5-20 м і довжиною близько 200 м з півкруглими наріжними вежами. Замок мав два основних подвір"я, велике і мале. Мале подвір"я, обведене високими стінами призначалось для житлових і службових приміщень, посередині була глибока криниця.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

В зв"язку з тим, що через сильні вітри і брак води на Високому замку було труднож жити, для королівського старости в межах оборонних стін міста будується нова резиденція, названа Низьким замком. Він знаходився в північно-західному куті чотирикутника міських мурів недалеко від Краківської брами. В плані мав приблизно 80х80 м. Являв собою велике подвір"я оточене по периметру різними спорудами. Тут були в"язниця, архів гродських актів, гродська канцелярія, помешкання і канцелярія міського старости, покої короля, а також каплиця. Приміщення північної і західної частини замку безпосередньо примикали до зовнішньої стіни міста.

В перших роках ХУ ст.було вирішено почати будівництво оборонних веж, поглибити рови і оточити місто другим кільцем мурів. Першими були збудовані вежі над міськими брамами. В 1404 р. над Татарською брамою вже зведено вежу цеху кушнірів, і трохи пізніше вежу цеху кравців над Галицькою брамою. Крім того обі брами вже в той час мали зовнішні і внутрішні ворота.

В 1425 р. було підвищено Високий мур і завершено його бланкуваннями та гурдиціями.

В 1445 р. на Високому мурі налічувалось 18 чотирикутних веж. Пізніше число веж сягнуло 25. Кожною вежею опікувався котрийсь з цехів міських майстрів і відповідну назву носила вежа.

В цей же час в період з 1418 по 1445 р.р. було споруджено другу лінію міських стін - Низький мур. Він проходив приблизно на відстані 20 м від Високого муру. Починаючись від

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

Краківської брами він огинав східну сторону міста і завершувався біля Галицької брами. Низький мур мав 16 півкруглих бастей відкритих з сторони міста. Бастеї були розміщені в проміжках між вежами Високого муру. З західної сторони Низький мур не будувався. Бо вважалось, що заболочена долина Полтви і без того унеможливлювала ефективні дії наступаючих.

В другій половині ХУ ст. у південно-східній відбулись значні військово-політичні зміни. Турки здобули Константинополь, в 1475 р. Кафу і через 10 років Білгород. В результаті Львів опинився перед безпосередньою турецькою загрозою. Все це змусило міську владу докладати нових зусиль до зміцнення міських фортифікацій. В 1476 р. почались роботи по піднесенню валів, поглибленню ровів, а також почалось будівництво великих барбаканів при Краківській та Галицькій брамах, при чому вони далеко виступали за лінію валів. Рови були не тільки поглиблені але й забезпечені мурами скарповими та протискарповими.

В зв"язку з подальшим розвитком артилерії в 1522 р. в місті розпочато нові роботи обмурованню зовнішньої лінії земляних валів, і вирито ще один зовнішній рів. Одночасно почато будівництво кількох бастей, що виступали поза лінію фортифікацій. Зокрема, на виступах на південно-східному відтинку напроти заміського костьолу Бернардинів було збудовано півкруглу башту названу Струмільовою. Вона разом з барбаканом Галицької брами фланкувала південну куртину. На схід від неї на південно-східному куті навпроти Шевської вежі було збудовано велику циліндричну басте названу Королівською, оскільки будівництво її фінансувалось королем.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

На північ від неї приблизно напроти вежі Мулярів було споруджено найбільшу башту названу Пороховою. В цей час подальші роботи були зупинені через катастрофічну пожежу 1527 р. що знищила практично ціле місто, за винятком Низького замку. Проте вже в рахунках за 1530 р. зустрічаються записи про видатки на зміцнення фортифікацій. Зокрема крім робіт над вежами і бастеями зустрічається згадка про роботи над покриттям дахівкою давніх бланкувань Низького муру.

В 1540 р. закінчились роботи по будівництву Водної бастеї на захід від барбакану Галицької брами, Правдоподібно в цей же час було завершено роботи над Фарською баштою на південно-західному куті міських укріплень. Були також побудовані башти Гетьманську, Гродську і Краківську.

Таким чином починаючи від Порохової башти на сході, огинаючи південну і західну частини утворилась нова лінія оборони.

На протязі XVI ст. кількість міської артилерії була така, місто змушене було в 1555 р. збудувати власний арсенал. Його було розміщено в західній частині міста, між високим і низьким муром і обмежений по довжині вежами Токарів і Шевців. Правда в результаті пожежі 1571 р. в цій частині міста арсенал згорів, але через два роки був відбудований.

Не вцілів в серії міських пожеж і Низький замок. В квітні 1565 р. він згорів, разом з монастирем францисканців. Невдовзі після пожежі замок був відбудований, отримавши при цьому фасад в ренесансовому стилі.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища Центр міської історії Center for Urban History

У першій половині ХУП ст. у передмістях Львова мешкало понад 20 тис.чоловік, що приблизно учетверо більше ніж в центрі. Передмістя були неукріплені, а жителі повністю залежали від Львівського магістрату і не мали громадянських прав. В 1607 р. Галицьке передмістя звернулось до короля короля з петицією, щоб він визнав його за окреме місто, оточене власними фортифікаціями. Король Зигмунт Ш поставився прихильно до цього прохання і була створена спеціальна комісія, якою керував інженер Аврелію Пассаротті, але через брак коштів його проект бастіонних укріплень міста не був реалізований. Проте коли до Львова приїхав новий король Владислав ІУ, Галицьке передмістя знов звернулось до нього з своїм давнім проектом, До петиції на цей раз приєднались Краківське передмістя і Підзамче.

Все це вилилось в новий проект міста Казимірова/на честь кололевича Яна Казимира/ котре кільцем мало оточувати давній Львів. На цей раз проект майбутнього міста виконав королівський військовий інженер Фрідріх Геткант. В нову лінію фортифікаційних укріплень повинні були увійти всі головні узгір"я, що домінували над містом, в тому числі і Високий замок. Крім того на дорогах, що вели до міста, планувалось будівництво двох самостійних фортів у вигляді п"ятикутників з бастіонами на кутах. Один з них планувався на янівському шляху на Клепарівському узгір"ї. Другий на південно-східному напрямку коло галицького тракту.

Хоч проект Пассаротті і Гетканта не були зреалізовані, в конфінурації давніх міських укріплень з"явились важливі зміни.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

На початку XVII ст. в західній частині єзуїти самовільно зробили в міській стіні фіртку, що скорочувала шлях до їхнього фільварку. Між магістратом і монастирем виник конфлікт. В грудні 1608 р. кононівська комісія постановила замурувати стару фіртку і зробити нову.

Так міська куртина між вежами Крамарів і Ковалів отримала нову вежу з проходом названу єзуїтською фірткою

У східній частині міста ще XVI ст. в кінці вул.Руської існувала невелика фіртка. Пізніше її замурували. В 1633 р. поза межами валів напроти Руської церкви Кармеліти Босі почали мурувати монастир з цегли, випаленої на власній цегельні. Коли в 1641 р. костьол Кармелітів був збудований, виявилось що через значну відстань від обох брам, ніхто з міста до нього не ходить. Тоді монахи звернулись з проханням до короля пробити нову фіртку. В 1642 р. в півкруглій бастеї Низького муру вибили фіртку, що з"єднувалась кладкою і сходами з міським валом, на якому знаходилась зовнішня оборонна фіртка. Це укріплення дістало назву Босацька фіртка.

Монастир Кармелітів хоч і був добре укріплений, але знаходився на узгір"ї, за межами міських укріплень і тому у випадку захоплення ворогом, становив для міста значну небезпеку.

Інша справа була з монастирем Бернардинів. Розташований на Галицькому передмісті він примурувався до міських укріплень. У 1600 р. на місці дерев"яного мурувався з каменю новий монастир, одночасно він оточувався сильними оборонними мурами. Монастир займав велику трикутну територію одною стороною якого була куртина між барбаканом і Королівською бастеєю, а дві інших сходились на тому місці де була Бернардинська бастея.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища

На початку XVII ст. зі східної і північної сторони валів були побудовані чотири нові укріплення: бельвард при Пороховій вежі, великий Королівський бельвард, Малий бельвард і бельвард між Пороховою вежею і Королівською бастеєю.

В 1638 р. було розпочато будівництво Королівського арсеналу, в проміжку між Високим і Низьким муром. Він був прибудований до куртини Високого муру між вежами Римарів і Мулярів. Будівництво було завершено в 1646 р.

В кінці XVII ст. у Львові серед великих земляних укріплень були Равелін перед Низьким замком і Шведський манець перед в"їздом до монастиря бернардинів.

Тоді будується нова лінія оборонних валів з південно-східної сторони. Вона починалась трикутним равеліном перед оборонними мурами монастиря Кармелітів босих, перетинала Глинянський тракт, за оборонними мурами монастиря бернардинок, йшла коло теперішньої вулиці П.Римлянина і заламуючись двома зубами доходила біля монастиря Кармелітів взутих до Галицького тракту, а далі - сучасними вулицями Пекарською і В.Шухевича до вул.Князя Романа. Пізніше лінію оборонних валів було з"єднано з наступною, короткими відрізками валів біля вул, Кривоноса і К.Левицького. Цю лінію валів проектували інженери Фрідріх Гектант у 1635 р. Ян Беренс у 1695 р., Жан Дойч у 1700 р. Вона йшла від Високого замку, поза монастир Піярів і церкву Юра і назад через Гицлівську гору до Високого замку.

На теперішній час з усього комплексу міських укріплень, ми можем спостерігати лиш невелику їх частину, а саме:

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

- Фрагмент високого муру на пр.Свободи
- Залишки вежі Римарів
- Вежа Поворозників
- Залишки вежі Шевців
- Залишки вежі Мулярів
- Міський арсенал
- Фрагмент Низького муру і бастея перед Міським арсеналом
- Бастея Низького муру в пивниці будинку по вул. Братів Рогатинців
- Бастея Низького муру біля Успенської церкви
- Фрагмент муру на вул.Валовій
- Мур Бернадриднського монастиря з Глинянською вежею
- Дзвінниця Бернардинського монастиря
- Королівськай арсенал
- Порохова башта
- Оборонні укріплення монастиря Кармелітів босих
- Залишки укріплень Високого замку

I.Фрагмент Високого муру на проспекті Свободи між будинками I6 і I8.

Довжина збереженого фрагменту - 35,7 м, висота - 5,7 м, товщина - I,87 м.

Кладка виконана з бутового каменю з численними фрагментами пізніших цегляних вставок. Покриття односхиле з дахівки "бобровий хвіст" Зовнішнім фасадом стіна виходить на проспект Свободи_ Внутрішнім фасадом в подвір"я школи по вул,Театральній.

З сторони проспекту стіна не отинькована і має три ніші. Одна шириною - 3,7 м з цегляною лучковою перемичкою, висота лучка - 3,75 м. Друга ніша з стрільчатою перемичкою. Ширина ніші - 4,45 м, висота 2,50 м.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища Центр міської історії Center for Urban History

Третя ніша шириною 1,15 м висота 3,75 м перекрита лучковою цегляною перемичкою.

З внутрішнього боку в місцях втраченого тиньку прослідовуються сліди зрубаних кам"яних кронштейнів, між якими були перекинуті цегляні перемички, по яких проходила обхідна галерея Високого муру.

З іконографічних джерел та за характером кладки ми можемо зробити висновок що в місці стрільчатої арки до муру примикала прямокутна в плані вежа цеху крамарів.

На цьому фрагменті необхідно провести архітектурне обстеження, а також археологічні дослідження, з метою уточнення місцезнаходження та габаритів вежі цеху крамарів. За результатами цих досліджень необхідно провести роботи по реставрації цього фрагменту Високого муру та відтворенню втраченої вежі цеху крамарів.

Продовженням лінії цього ж муру є його фрагмент, протрасований від будинку № 14 на пр.Свободи в напрямку костелу Єзеїтів, довжина трасування приблизно 35 м. Згідно іконографічних матеріалів це прясло муру лежало між вежею цеху ковалів та Єзуїтською фірткою.

В районі апсидної частини костелу Єзуїтів, що виходить на проспект Свободи, необхідно провести археологічні дослідження, з метою виявлення залишків споруди, що примикала до Високого муру/міська скарбниця/. За результатами цих досліджень провести роботи по реставрації та відтворенню, вищезгаданої споруди, а також фрагменту Високого муру, що зараз протрасований.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища Центр міської історії Center for Urban History

2.На розі вулиць Л.Українки та Підвальної є залишки вежі цеху римарів /№76/. Висота залишків вежі 4,7 м. Судячи з іконографічних матеріалів це задня стіна вежі.

Від вежі цеху римарів на вівдень вздовж вул.Підвальної іде збережений фрагмент високого муру. Загальна довжина 74 м, з них 58,6 м являється стіною Королівського арсеналу, висотою 9,5 м.

Друга частина муру довжиною I5,3 м висота 5 м, товщина I,8 м.

Мур отинькований,покритий двосхилим бляшаним дашком.

З внутрішньої сторони на мурі є кам"яні кранштейни по яких проходила обхідна галерея Високого муру.

В місці імовірного розташування вежі Римарів необхідно провести археологічні дослідження, з метою уточнення габаритів вежі, а також примикання до неї Високого муру. Фрагмент Високого муру, що примикає до залишків вежі цеху Римарів а також фрагмент Високого муру, що служить тильною стіною Королівського арсеналу, вимагають архітектурних досліджень необхідно провести роботи по відтворенню вежі Римарів, а також реставраційні роботи на збережених ділянках Високого муру з можливим відтворенням втрачених елементів.

3.Далі Високий мур протрасовано вздовж вул.Підвальної до перетину з вул.Руською це приблизно 60 м. На цьому ж відрізку протрасовано й піднято над рівнем протуару залишки вежі цеху Мулярів /№77/. Розміри в плані 7.8х4,2 м, товщина стіни 2,I м. Вежу та мур протрасовано бутовим каменем.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

Оскільки археологічні дослідження на даній території вже проведено, то потрібно, відтворити фрагменти Високого муру між Королівським арсеналом та вежею Мулярів, а також саму вежу цеху Мулярів. При цьому використавши результати досліджень попереднього фрагменту Високого муру біля вежі Римарів, а також досвід реставрації Високого муру в ансамблі Міського арсеналу.

4.В місці перетину вул.Братів Рогатинців стоїть споруда Міського арсеналу -/I555-I57I/

Його було споруджено між двома вежами Високого муру цехів Поворозників та Шевців. Остання була кутовою. Тильною стіною арсеналу служить Високий мур.

Під час реставраційних робіт було виявлено сліди від обхідної галереї, та машикулів. Відтворені машикулі можна спостерігати в інтер"єрі Міського арсеналу. Загальна довжина Низького муру при Міському арсеналі між двома вежами /Поворозників та Шевців/ сягає 60 м. Кладка стіни виконана з бутового каменю, в рівні машикулів кладка з цегли, кронштейни машикулів були виконані з білого каменю.

5.Міський арсенал це триярусна прямокутна в плані споруда. Загальна довжина 55 м, ширина I4,5 м. Стіни кладені з бутового каменю. Дах двосхилий покритий пазовою дахівкою.

Перший ярус перекритий хрестовими склепіннями, другий і третій ярус перекритий дерев"яними конструкціями. Сучасного вигляду споруда набула в результаті реставраційних робіт що проводились в 70-х роках. Зараз в арсеналі знаходиться музей зброї.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міськ. історії Center for Urban History

Оскільки Міський арсенал та фрагмент Високого муру, до якого він примикає вже зазнали реставрації, то на даному етапі на пам"ятці потрібно проводити лиш періодичні ремонтно-реставраційні заходи для підтримання пам"ятки в належному стані.

6.Вежа цеху Поворозників і Токарів, знаходиться біля входу в Міський арсенал. Являючись вежею Високого муру вона зараз входить в ансамбль Міського арсеналу, що був прибудований до вищезгаданого муру.

Вежа двохярусна. Перший ярус викладений з бутового каменю, перекритий бочковим склепінням. Другий ярус викладений з цегли з розшивкою швів.

Вежа в плані наближена до квадрата. Два зовнішні кути скошені під кутом приблизно 45° в рівні першого ярусу, в рівні другого ярусу вежа була восьмикутна, тобто скошені були всі чотири кути.

Загалвм вежа перебуває в задовільному стані і необхідним є тільки проведення робіт по відтворенню втраченого високого шатрового даху з гонтовим покриттям.

7.Вежа цеху Шевців друга - вежа Високого муру, між якими був побудований міський арсенал. Внжа була кутовою вежею Втисокого муру. В цьому місці мур ламався майже під прямим кутом і йшов вздовж теперішньої вулиці Братів Рогатинців. В плані вежа наближається до квадрату з стороною 9.5 м. Товщина муру становила приблизно 2 м.

В результаті ремонтно-реставраційних робіт на міському арсеналі, залишки вежі набули теперішнього вигляду. Зовнішні стіни вежі були підняті на висоту приблизно 2 м. Кут вежі повернутий до вул.Братів Рогатинців, був протрасований в

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міського розвитку Center for Urban History

ріавні тротуару. Задня стіна вежі цеху Шевців звернута до міста була виведена на висоту Високого муру, до якого прибудували міський арсенал.

По цій пам"ятці необхідно провести комплекс реставраційних робіт по відтворенню втраченого образу вежі, з високим шатровим дахом покритим дахівкою.

8.Вздовж зул.Підвальної є залишки Низького муру.

Перший фрагмент протяжністю близько 70 м протрасовано від Королівського арсеналу до перетину з вул.Руською. На цьому проміжку відкрито одну з бастей Низького муру.

В плані бастея півкругла з боку міста відкрита. Бастея мала два яруси, збереглись сліди вюд балок дере"яного перекриття. Нижній ярус мурований з грубо обробленого бутового каменю. В цьому ярусі розміщені три бійниці з цегляними перемичками і кам"яними ключовидними отворами.

Другий ярус бастеї, як і трасування муру вздовж вулиці виконано з цегли. Ширина бастеї приблизно 5,5 м, Глибина приблизно 4 м Згідно архівних документів в другому ярусі цієї ьастеї містилась фіртка, названа "Босацькою", що вела з міста до монастиря Кармелітів босих.

Даний фрагмент оборонних укріплень вимагає комплексу реставраційних робіт:

- відтворення первісної висоти Низького муру, влаштування втраченої дерев"яної галереї з гонтовим покриттям
- проведення консерваційних робіт у відкритій частині бастеї в зв"язку з руйнуванням відкритої кладки.
- відтворення первісної висоти бастеї, з влаштуванням проміжного дерев"яного перекриття та високого шатрового даху з гонтовим покриттям.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

9.Другий фрагмент Низького муру також відкритий на довжину близько 70 м, і являється продовженням вищезгаданого фрагменту. Мур іде вздовж стіни Міського арсеналу. Приблизно по середині розкритого відтинку має півкруглу бастею, відкриту з боку міста. Мур як і бастея в нижньому ярусі кладені з бутового каменю. Бастея має три бійниці з цегляними перемичками, стрільниці в бійницях втрачені. Ширина бастеї -4.4м глибина 2.7м

В рівні тротуару мур і бастея протрасовані цеглою під час реставраційних робіт на Міському арсеналі.

Дані елементи міських фортифікаційних вимагають комплексу реставраційних робіт, а саме:

- відтворення первісної висоти Низького муру
- влаштування місця втраченої дерев"яної галереї з гонтовим покриттям
- відтворення первісної висоти бастеї з влаштуванням втраченого високого шатрового даху з гонтовим покриттям.

Проектну документацію на ремонтно-реставраційні роботи по даній ділянці Низького муру розроблено в інституті "Укрзахідпроектреставрація"

10.Ще одна бастея Низького муру знаходиться в пивниці будинку на вул.Братів Рогатинців. Її було виявлено під час земляних робіт при спорудженні будинку і законсервовано. Бастея мурована з бутового каменю, відкрита з боку міста, двохярусна. Перший ярус має дві бійниці, з ключовидними отворами. Є гнізда від балок дерев"яного перекриття.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

На другому ярусі є три бійниці у вигляді Мерлонів. Внутрішня ширина бастеї 5 м. Товщина муру в першому ярусі 2 м.

На даний момент бастея перебуває в задовільному стані і вимагає лиш періодичних консерваційних заходів для підтримання бастеї в належному стані.

II. Вздовж вулиці Валової іде фрагмент стіни, що являв собою третю лінію оборони міста з південного боку, після високого і низького муру. Фрагмент стіни довжиною приблизно 52 метри являвся по суті обмуруванням земляного валу /підпорною стіною/ між двома артилерійськими бастеями. кутовою Королівською і Струмисловою. Стіна цегляна висотою 7,5 м, з зовнішньої сторони полога, приблизно 6° від вертикалі і на висоту приблизно 2,5 метри, вище стіна вертикальна. Весь фрагмент покритий гонтовим дашком, щоб запобігти руйнуванню.

Даний фрагмент міських укріплень перебуває в задовільному стані і вимагає лиш періодичних консерваційних заходів для підтримання пам"ятки в належному стані.

I2. Одним з елементів цієї лінії оборони з сходу була Порохова башта, збережена до наших часів. Знаходиться вона приблизно навпроти вежі цеху мулярів на Високому мурі. Башта підвокоподібна, мурована з бутового каменю. Має три яруси - висотою стін - I2 м. Довжина приблизно 24 м, ширина приблизно I9 м. Дах високий покритий дахівкою бобровий хвіст.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Башта отримала сучасний вигляд в результаті реконструкції в 1959 р.

Зараз в приміщеннях башти містяться Львівська організація спілки архітекторів України.

На даний момент Порохова башта перебуває в задовільному стані, але необхідно провести роботи по укріпленню фундаментів.

Відтворити втрачений ряд машикулів в зв"язку з чим мусить бути змінена відмітка низу дахових конструкцій. Навколо вежі необхідно провести археологічні дослідження з метою виявлення валу навколо башти, що був обмурований кам"яною кладкою.

13. На Вул. Винниченка зберігся великий відрізок оборонного муру колишнього монастиря Бернардинів, з в"їздовою Глинянською вежею. По всій довжині в мурі є бійниці з прямокутними прорізами. Збережений мур є куртиною між Королівською бастеєю міських укріплень та Бернардинською бастеєю монастиря. Загальна довжина муру приблизно 100 м з боку монастирського подвір"я до стіни прибудовані примішення, що мали свого часу оборонне та господарське значення, Нижній ярус муру з бутового слабо обробленого каменю, верхній ярус - цегляний. Стіна і прибудовані приміщення покриті двосхилим гонтовим дахом: Шатровий дах Глинянської вежі покритий дахівкою "бобровий хвіст". Сучасного вигляду оборонний мур монастиря, приміщення з внутрішньої сторони муру та Глинянська вежа набули в результаті ремонтно-реставраційних робіт в 70-х роках. Зараз в цих приміщеннях міститься інститут "Укрзахідпроектреставрація"

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

На даний момент пам"ятка перебуває в задовільному стані і вимагає лиш періодичних консерваційних заходів для підтримання пам"ятки в належному стані.

14.Дзвіниця монастиря Бернардинів знаходиться праворуч від входу в костьол і була прибудована з внутрішньої сторони до оборонного муру. Вежа двохярусна прямокутна в плані приблизно 10х8 м. Фасад декорований пілястрами дорійського ордеру, яруси розділені карнизами. Верхній ярус має чотири вікна з циркулярними перемичками. Дах шатровий чотиригранний, невисокий покритий бляхою. Дзвіниця піднімалась над куртиною що йшла від Бернардинської бастеї вздовж вулиці Валової.

На даний момент пам"ятка перебуває в задовільному стані і вимагає лиш періодичних консерваційних заходів для підтримання пам"ятки в належному стані.

15.Королівський арсенал був прибудований до Високого муру між вежами цеху Римарів і Мулярів.

Королівський арсенал є комплексом трьох споруд згрупованих навколо внутрішнього подвір"я.

Головний будинок примикає до високого муру - двоповерховий. Перший поверх перекритий склепінням. В плані будинок має 57х13м. Головний фасад, що виходить на площу, вирішений з барокових формах х відкритою лоджією на другому поверсі, завершений бароковим фронтоном з волютами. Дворовий фасад декорований віконними кам"яними обрамленнями. Вікна першого поверху мають трикутні сандрики. Вікна другого поверху мають лучкові сандрики. Дах двосхилий, покритий бляхою.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

Два інших будинки ансамблю втратили свій первісний вигляд. Лише вікна цих споруд на вулицю Підвальну мають білокам"яні обрамлення.

Сучасного вигляду ансамбль Королівського арсеналу набув в результаті ремонтно-реставраційних робіт, проведених в 30-х роках нашого століття.

Ансамбль Королівського арсеналу вимагає комплексу робіт, по архітектурному обстеженню пам"ятки. В результаті якого необхідно провести повний об"єм реставраційних робіт по пам"ятці, включаючи зміну конфігурації даху. Оскільки попередні реставраційні роботи в 30-х роках нашого століття включали в себе тільки роботи по головному фасаду Королівського арсеналу.

16. Оборонні укріплення заміського монастиря Кармелітів босих збереглись до нашого часу з півдня, півночі і частково з північного заходу.

З Півдня лінія оборонних стін монастиря збереглась майже повністю. Загальна довжина лінії вздовж вулиці Дарвіна становить близько 120 м. Зараз оборонний характер цієї лінії втрачений. Лиш невеликий фрагмент муру південно-східного кута частково зберігся. Цей фрагмент довжиною приблизно 25 м. Викладений з тесаного білого каменю. Фрагмент муру має характерний валик з слізником.

По вул.Лисенка прослідковується стіна північно-східного бастіону укріплень монастиря. Загальна довжина 27 м. В верхній частині фрагменту стіни збережені бійниці у вигляді невеликих прямокутних прорізів у неглибоких нішах.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища Центр урбаністики Center for Urban History

Північна лінія оборони прослідковується досить чітко, хоча вона й включена в пізнішу житлову забудову. В цій же лінії зберігся фрагмент приблизно 10 м, з такими ж бійницями. З північного боку оборонні стіни мурованні з цегли.

Комплекс оборонних укріплень монастиря Кармелітів босих вимагає реставраційних робіт по відтворенню втрачених фрагментів мурів з західного та північно-західного боку. На інших напрямках необхідно провести комплекс консервацийних заходів з метоб запобіганню подальшому руйнуванню оборонних мурів монастиря.

17. Від укріплень Високого замку до нашого часу залишився лиш фрагмент південної стіни. Фрагмент являє собою мур довжиною близько 25 м, товщиною 2,5 м внизу. Товщина муру зменшується договри. Висота збереженого фрагменту близько 4 м.

На збереженому фрагменті муру є кілька бійниць з кам"яними ключовидними прорізами.

Мур кладений з грубо обробленого бутового каменю. Є місця цегляної кладки, але складається враження, що це пізніші докладки з метою ремонту.

На збереженному фрагменті стіни замку необхідно провести заходи по консервації з метою запобігання подальшому руйнуванню кладки.

На самій терасі де був розміщений Високий замок необхідно провести широкомасштабні археологічні дослідження з метою виявлення залишків оборонних укріплень.

Склав Цапко М.Р.

uma.lvivcenter.org

АНОТАЦІЯ ДО ФОТОФІКСАЦІЇ

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища

I . Збережена ділянка Високого муру на проспекті Свободи
2. Фрагмент збереженої ділянки Високого муру на проспекті Свободи
3. Фрагмент збереженої ділянки Високого муру на проспекті Свободи
4. Фрагмент збереженої ділянки Високого муру на проспекті Свободи
Стрільчата арка була входом в вежу цеху Крамарів.
5.Фрагмент збереженої ділянки Високого муру на проспекті Свободи
6.Трасування Високого муру на проспекті Свободи
7.Трасування Високого муру на проспекті Свободи
8.~~Трасування Високого муру на проспекті Свободи~~ Проспект Свободи.
Місце де знаходилась Єзуїтська фіртка.
9. -"-
I0.Проспект Свободи. Від від Єзуїтської фіртки в напрямку "Гатьманської бастеї".
II.Проспект Свободи.Вид від Єзуїтської фіртки в напрямку "Фарської бастеї".
I2.Площа перед театром м.Заньковецької.Місце не був "Низький замок"
I3.Місце де знаходилась Краківська брама /Перехрестя вул.Краківської та Л.Українки/
I4.Місце де знаходився барбакан Краківської брами
I5. -"-
I6.Вид в напрямку Белюарду Королівського /пл.Д.Галицького/
I7.Вид в напрямку белюарду Малого./пл.Д.Галицького/
I8.Вид на залишки вежі цеху Римарів/перехрестя вул.Л.Українки та Підвальної/
I9.Залишки вежі цеху Римарів
20.Вид в напрямку від вежі цеху Римарів до вежі цеху Медоварів і Пивоварів/ вул.Л.Українки/
2I.Місце де знаходилась вежа цеху Медоварів і Пивоварів
22.Фрагмент ділянки Високого муру між вежею цеху Римарів і Королівським арсеналом.
23. -"-
24. -"-
25.Трасування вежі цеху Мулярів і Високого муру вздовж вулиці Підвальної
26.Трасування Високого муру від вежі Руської до вежі цеху Мулярів
27.Трасування високого муру від вежі цеху Мулярів до Королівського арсеналу.
28.Вежа цеху Поворозників і токарів та міський арсенал/вул.Підвальна/
29.Примикання Високого муру до вежі цеху Поворозників і Токарів. Тильна сторона
30.Трасування вежі цеху Шевців біля Міського арсенала.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської культури

31. Тильна сторона вежі цеху Шевців
32. Премикання Високого Муру з вузьким арсеналом до вежі цеху Шевців.
33. Бастея Низького муру навпроти вежі Корнякта ~~навпроти~~ в ансамблі Успенської церкви
34. Бійниці нижнього рівня бастеї.
35 -"-
36. -"-
37. -"-
38. Фрагмент Низького муру перед Міським арсеналом
39. Бійниці в бастеї Низького муру перед Міським арсеналом
40. -"-
41. -"-
42. Бастея Низького муру в пивниці будинку на вул. Братів Рогатинців.
43. Оборонний мур на вул. Валовій. Вид з сторони монастиря Бернардинів.
44. -"-
45. Оборонний мур на вул. Валовій
46. Трасування оборонного муру на вул. Валовій
47. -"-
48. Місце де знаходилась Королівська бастея /вул. Винниченка/
49. Оборонний мур монастиря Бернардинів на вул. Винниченка
50. К Глинянська вежа оборонного муру монастиря Бернардинів
51. Дзвіниця монастиря Бернардинів.
52. Оборонний мур монастиря Бернардинів/Вид з подвір"я/
53. -"-
/Вид приміщень прибудованих з подвір"я/
54. -"-
/Вид стіни в подвір"я пізнішої забудови/
55. -"-
56. Місце де знаходився міст і брама Бернардинська
57. Місце де знаходився барбакан Галицької брами
58. Королівський арсенал по вул. Підвальній
59. Королівський арсенал. Внутрішнє подвір"я.
60. Порохова башта
61. Вид на Порохову башту з стороним Малого белюарду.
62. Вид від Порохової вежі в напрямку Королівського белюарду
63. Сходи до монастиря Кармелітів босих. Вид від Босацької фіртки
64. Монастир Кармелітів Босих /будинок збудований на лінії оборонних мурів по вул. Просвіти/
65. Оборонні мури монастиря Кармелітів Босих на вул. Просвіти
66. -"-
67. -"-

uma.lvivcenter.org

68. Оборонні мури монастиря Кармелітів босих від вулиці Підвальної. Вид з подвір"я.
69. Оборонні мури монастиря Кармелітів босих з сторони вул. Лисенка. Вид з подвір"я.
70. -"-
71. -"-
72. Оборонні мури монастиря Кармелітів босих на вул. Лисенка.
73. Місце на якому знаходились укріплення Високого замку
74. Фрагмент стіни Високого замку, що зберігся.
75. -"- Вид зі сторони міста.
76. -"-
77. Фрагмент стіни Високого замку. Вид зі сторони подвір"я.
78. Бійниця в збереженому фрагменті стіни Високого замка.
79. -"-

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

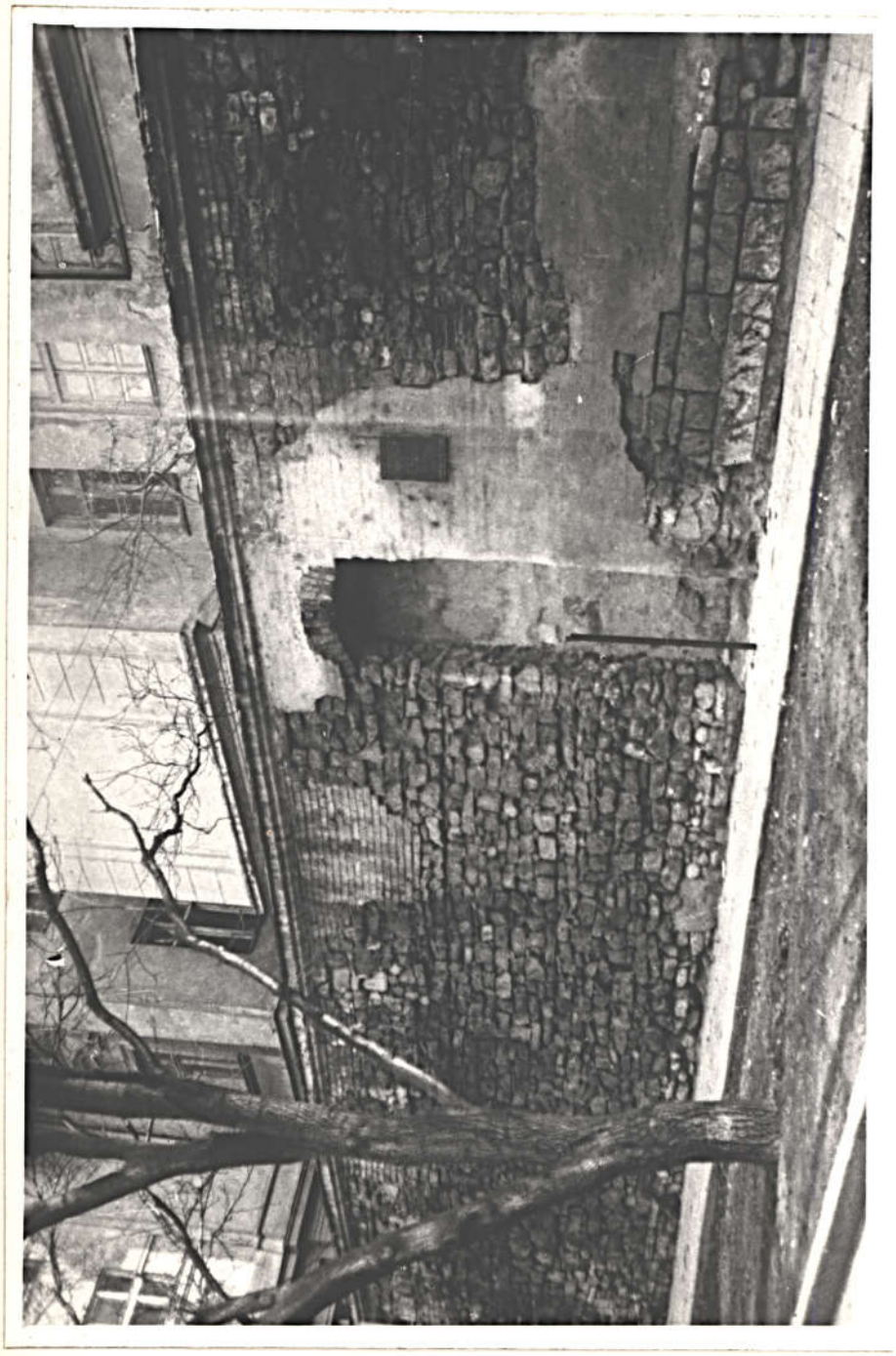
(1)

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

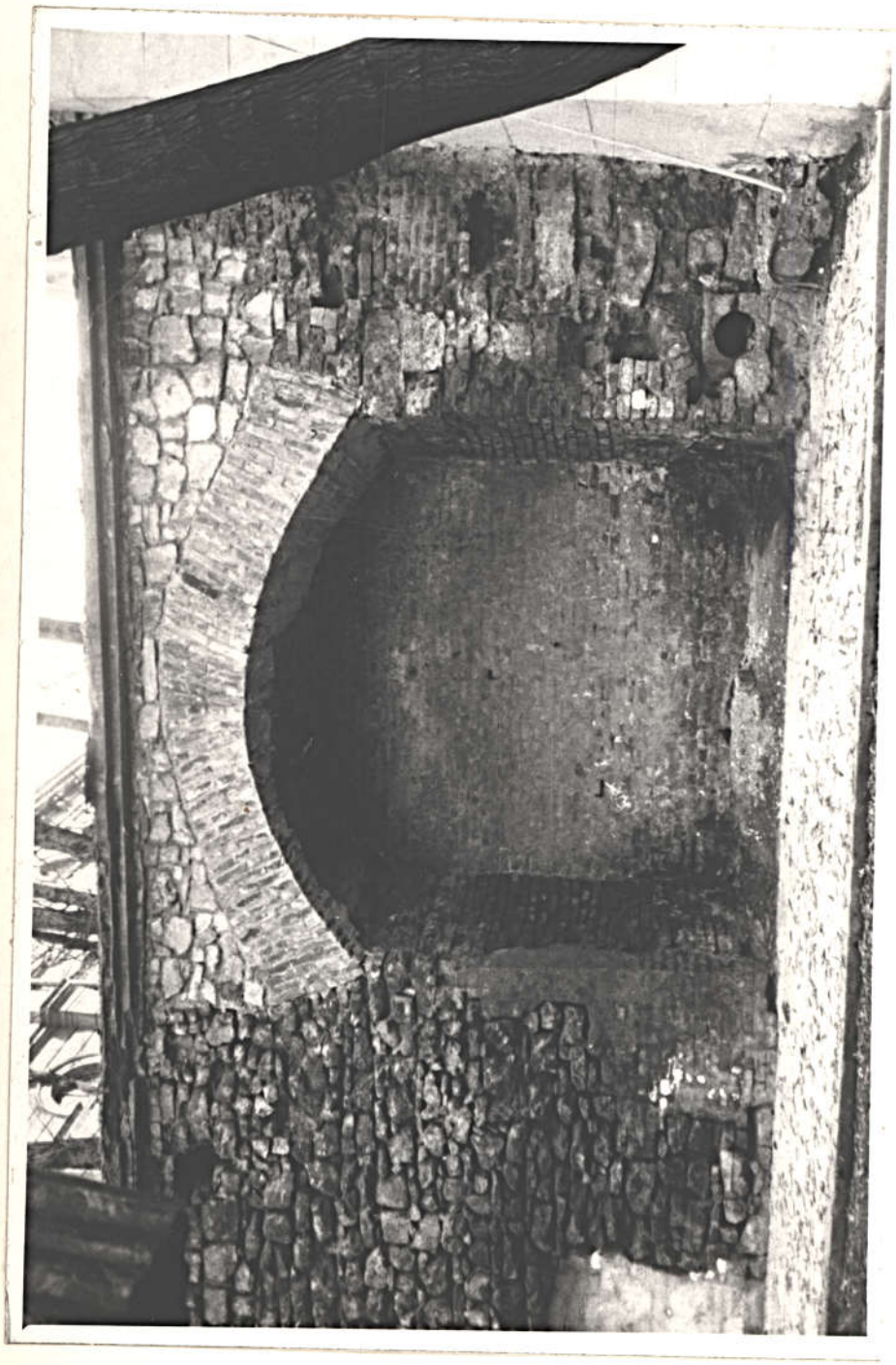
(2)

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

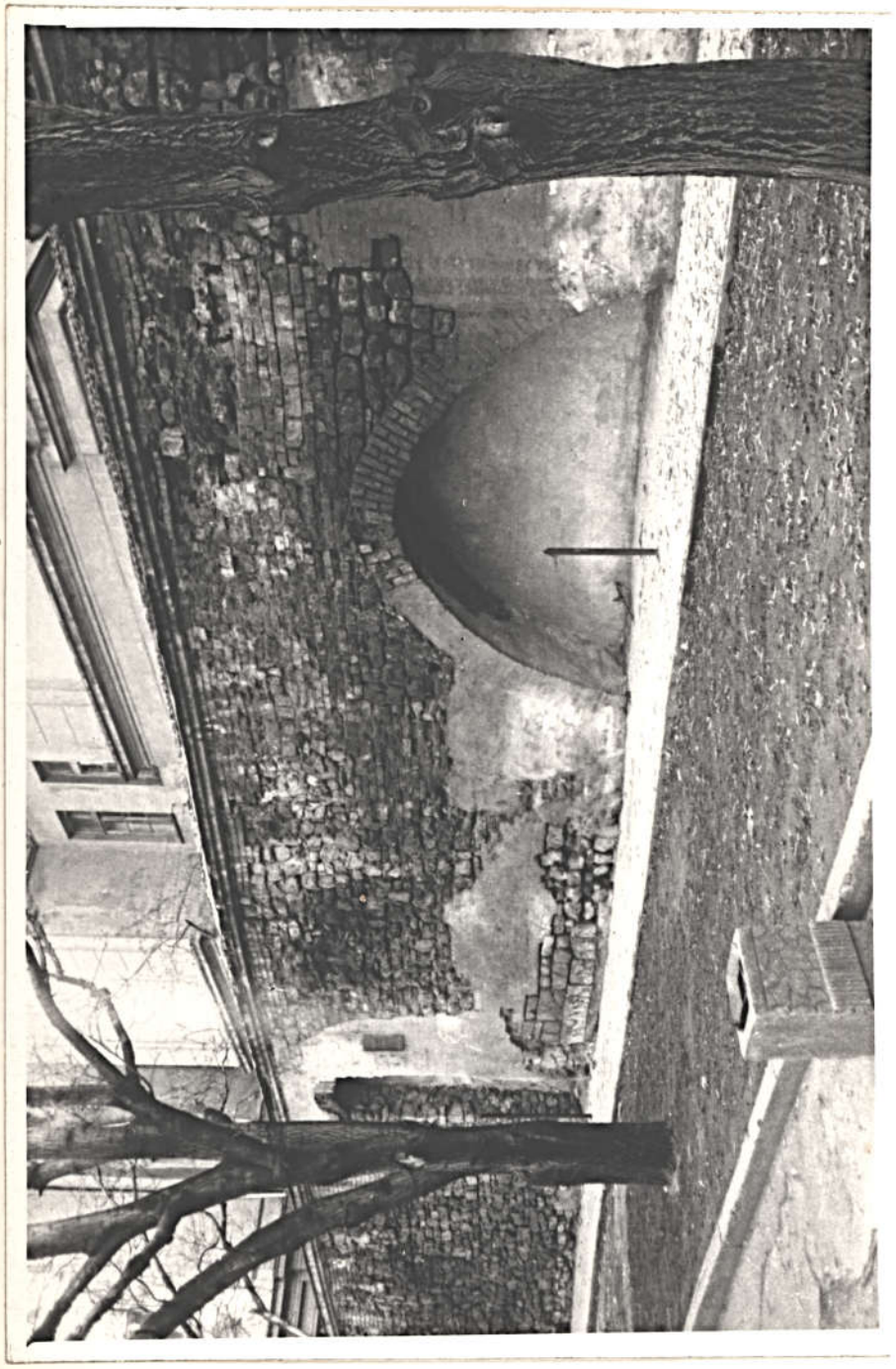
(3)

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

4

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

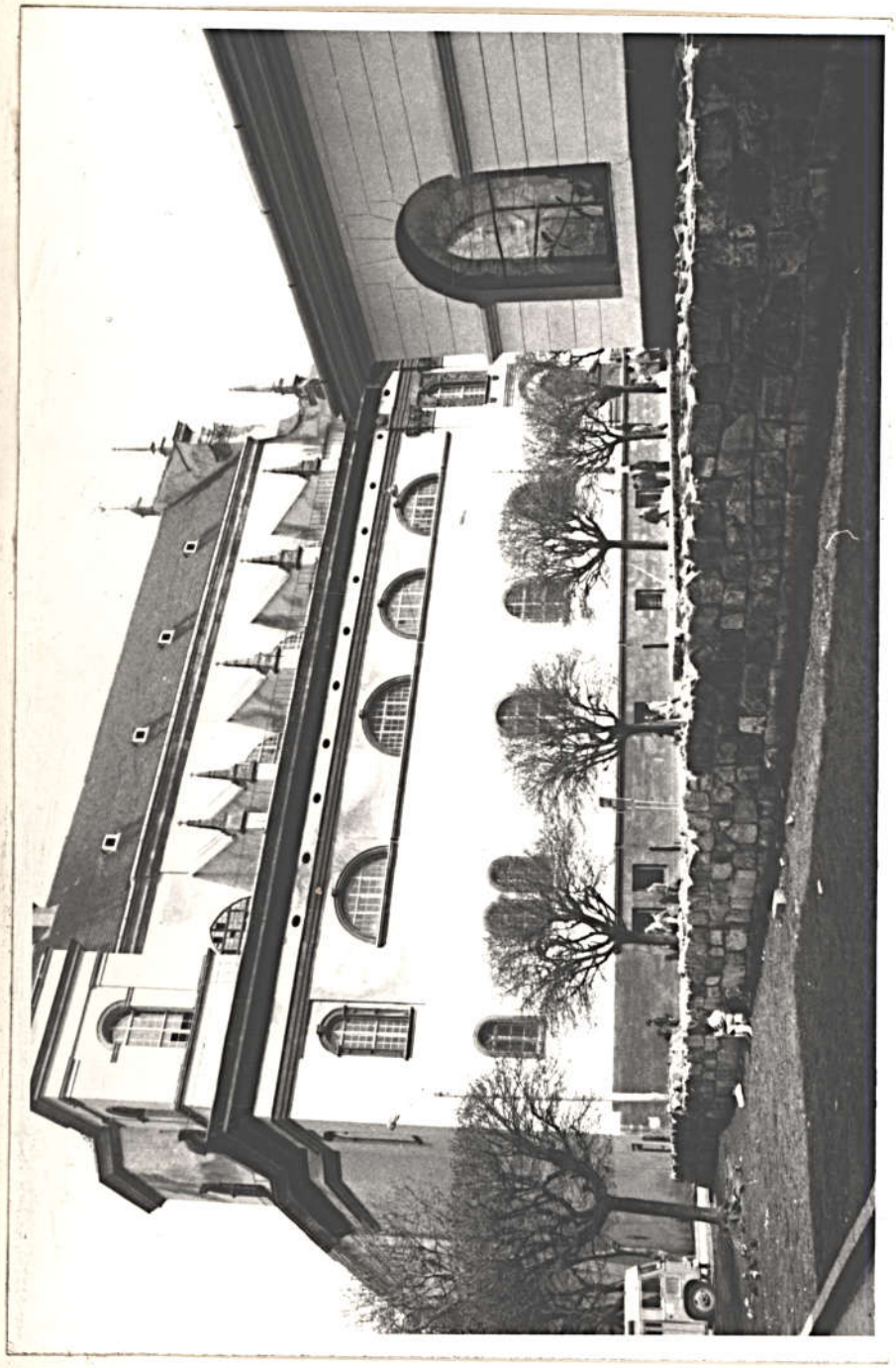
5

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

(6)

uma.lvivcenter.org

Управління
охорони
історичного

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

(7)

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

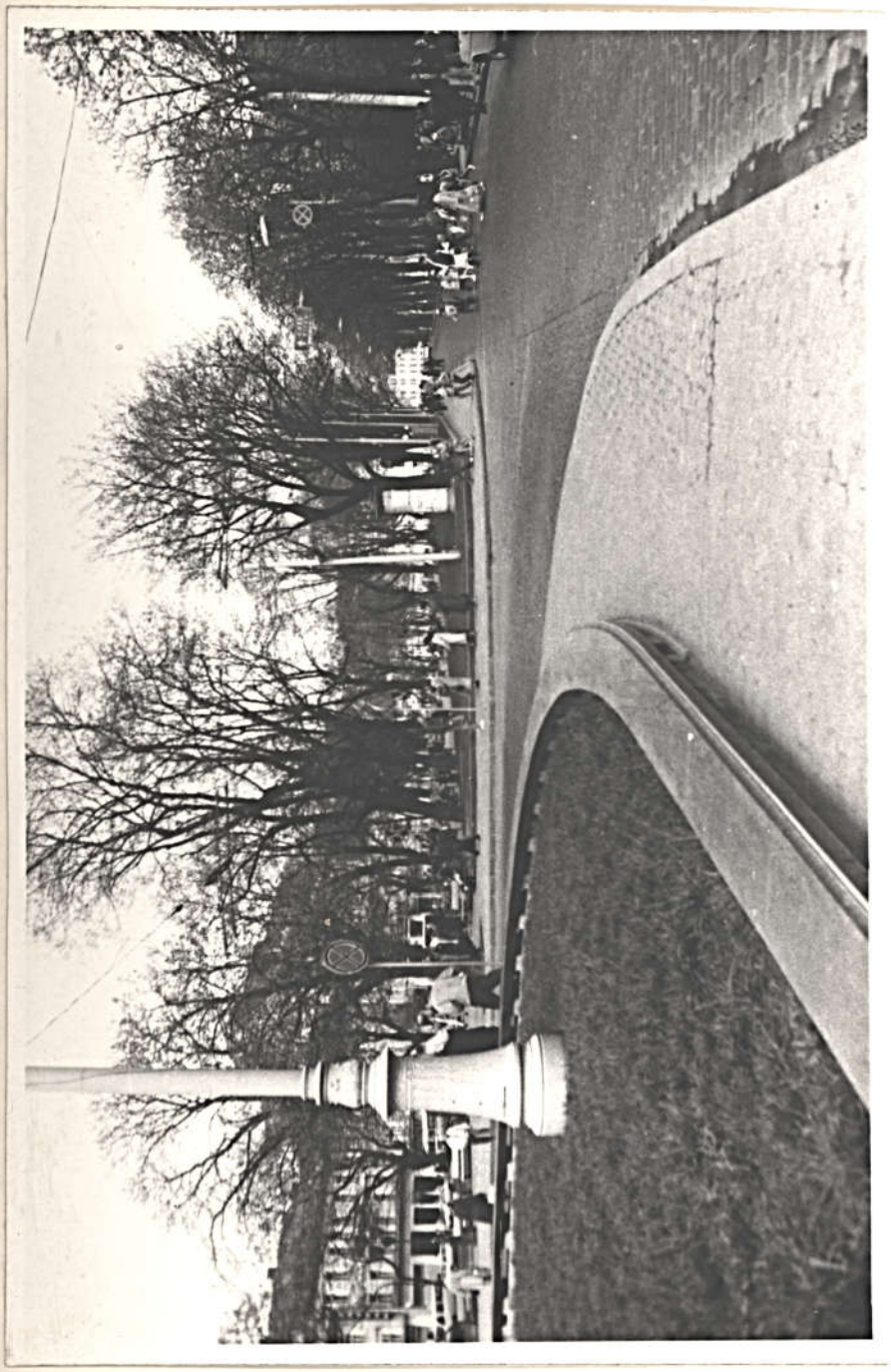
(9)

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

11

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

12

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління
охорони
історичного
середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

14

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

15

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

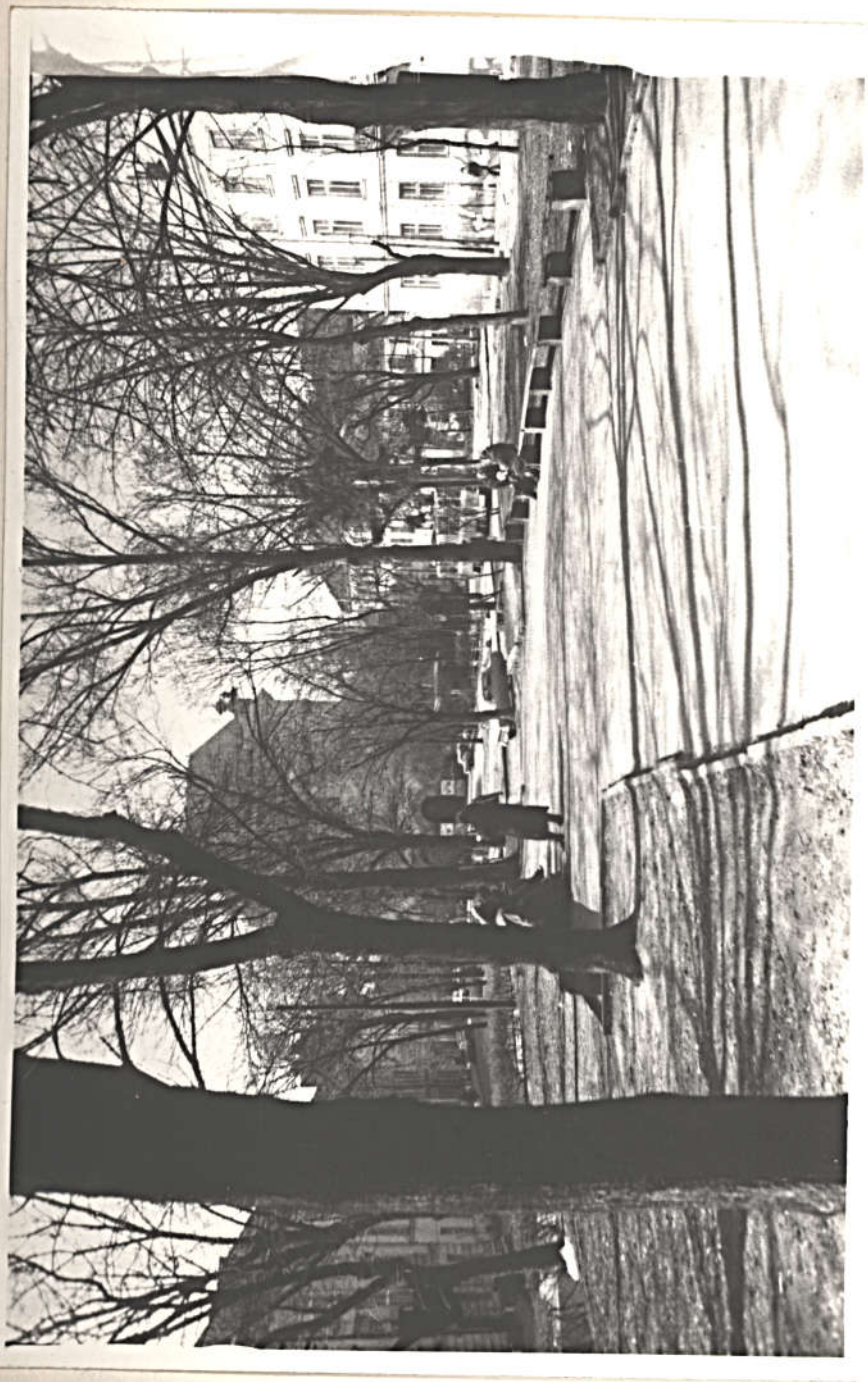
16

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

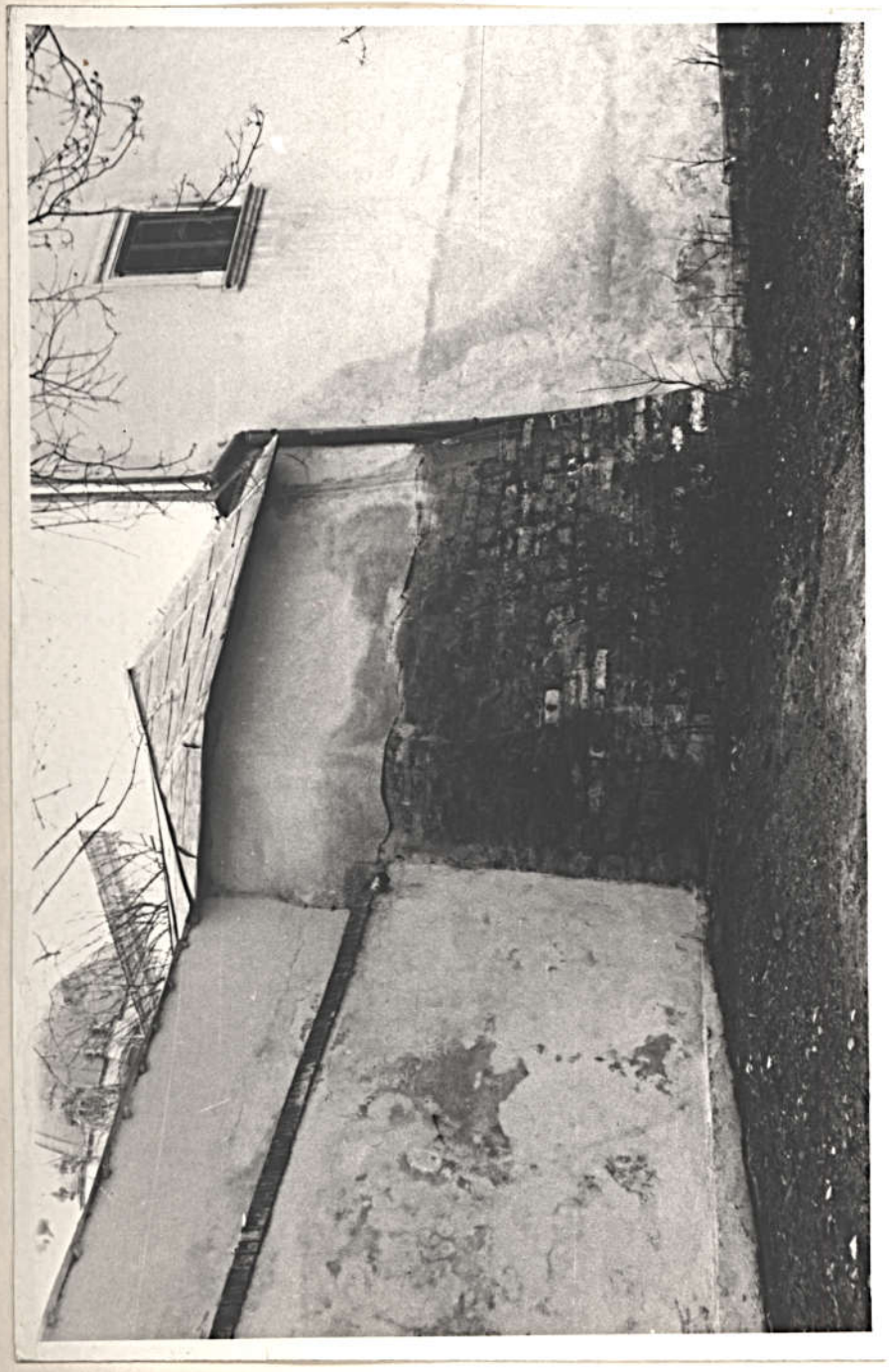
(18)

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

(19)

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління
охорони
історичного
середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

20

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління
охорони
історичного
середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

Управління
охорони
історичного
середовища

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

(23)

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління
охорони
історичного
середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

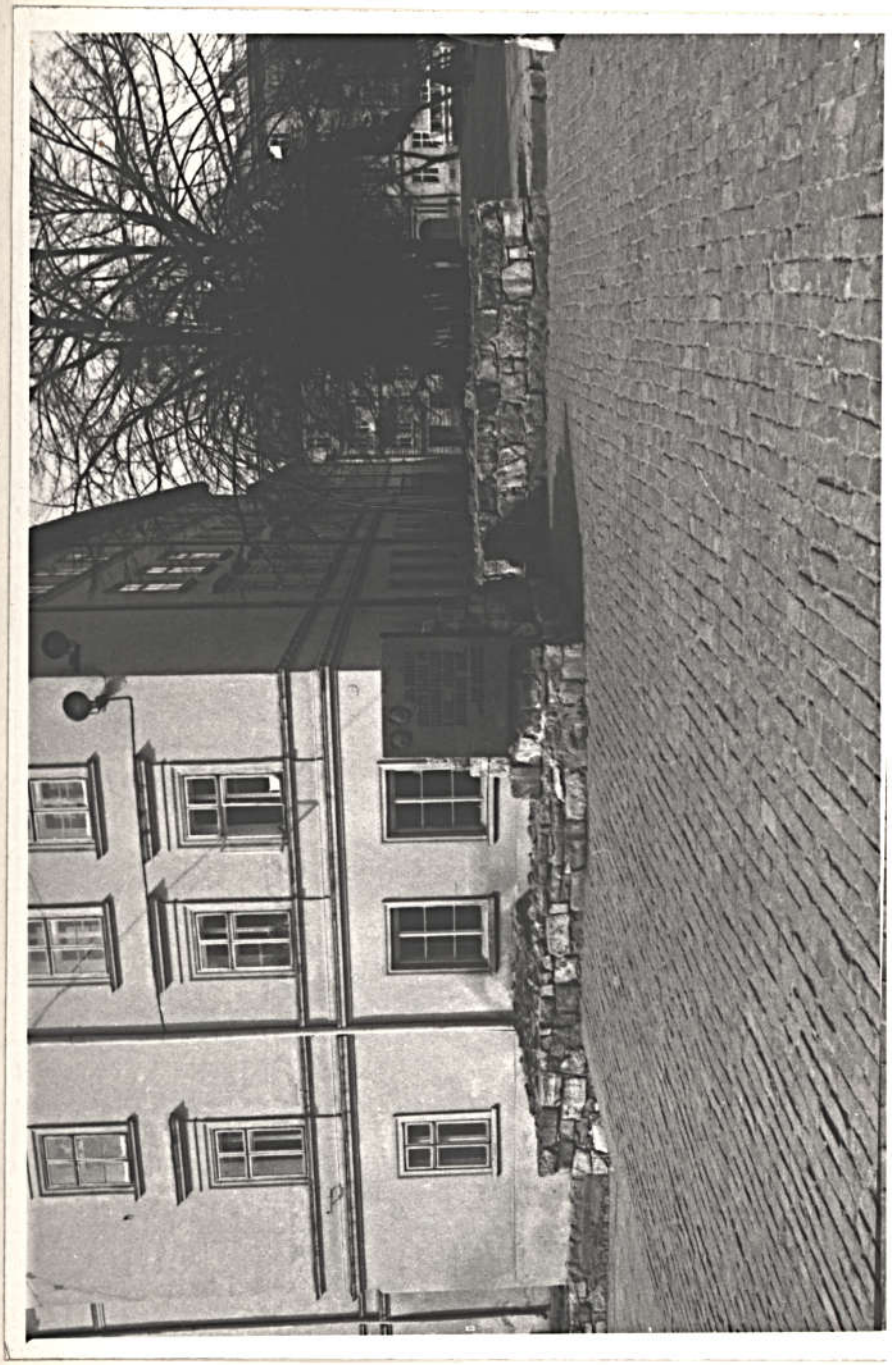
24

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

25

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

(26)

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

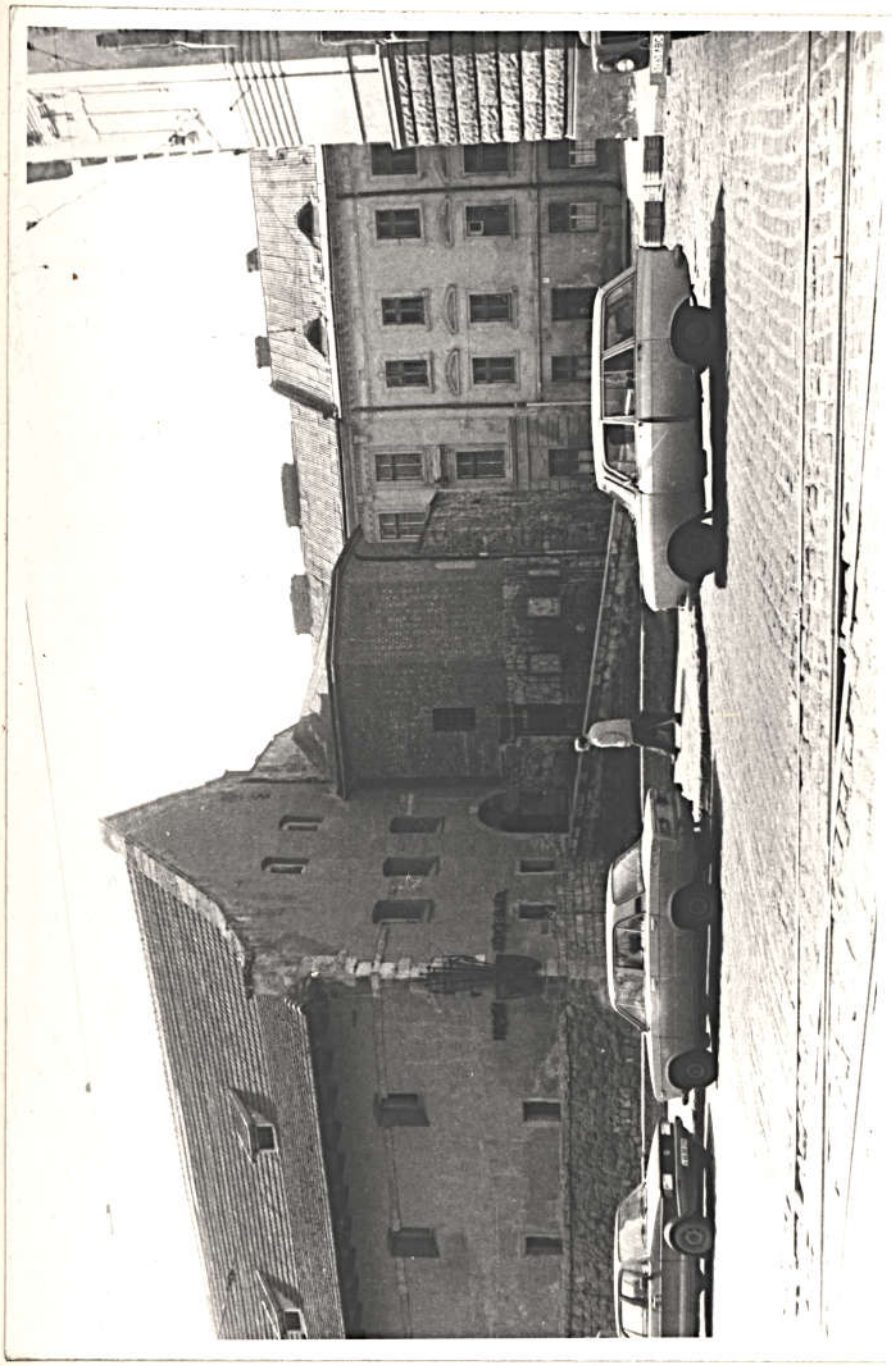

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління
охорони
історичного
середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

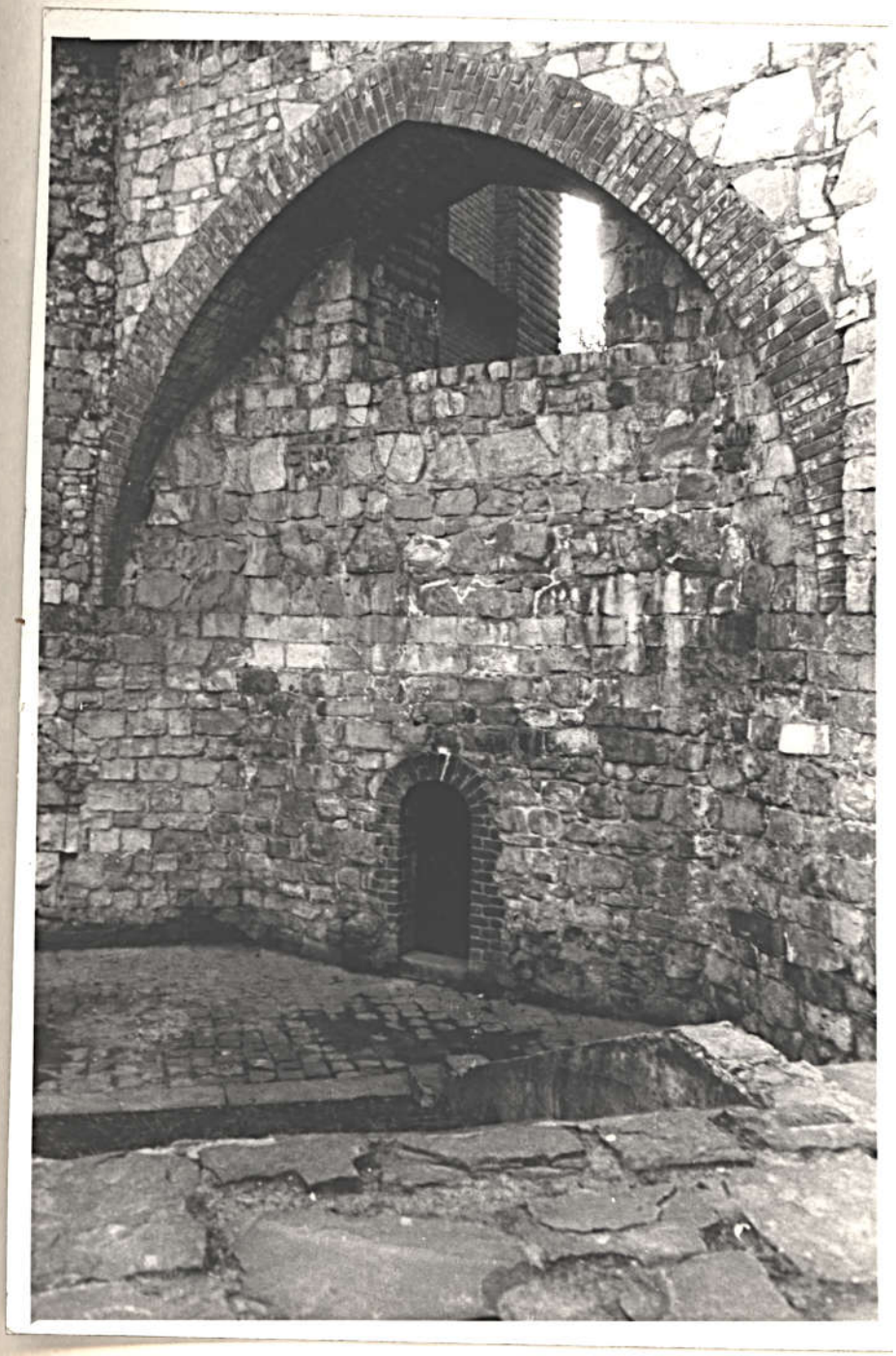
(30)

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

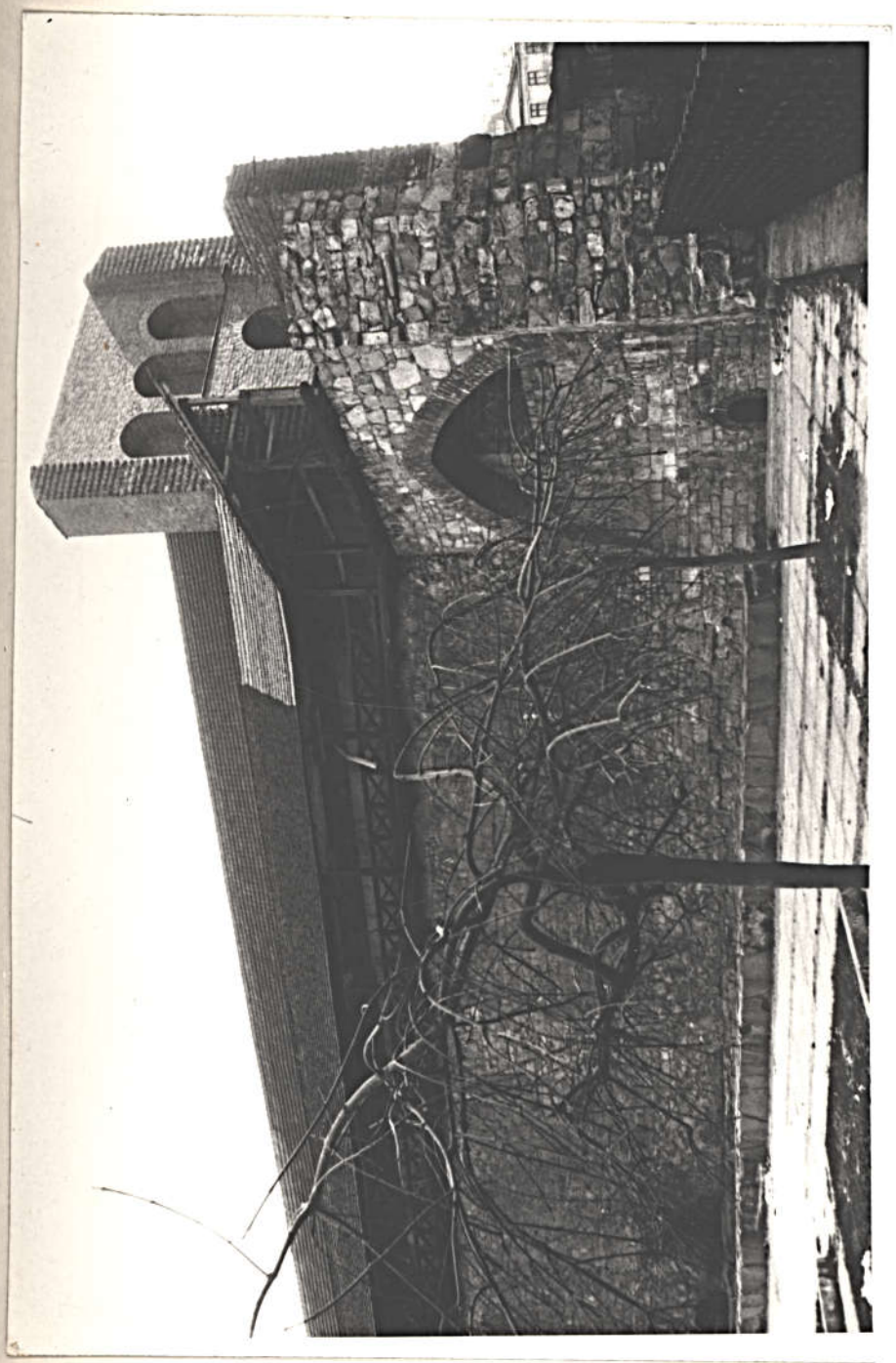
uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

(32)

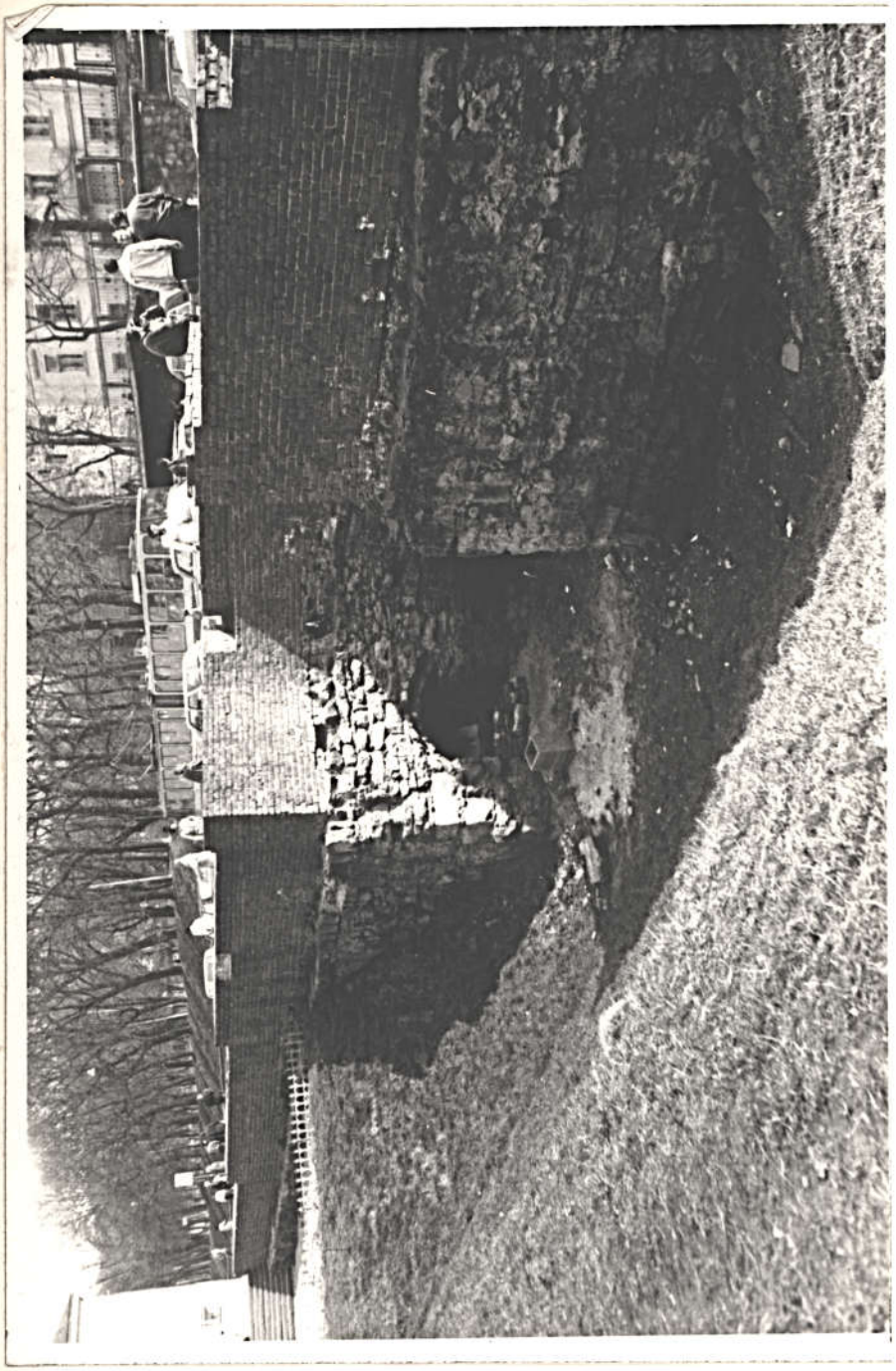
(32)

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

33

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління
охорони
історичного
середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

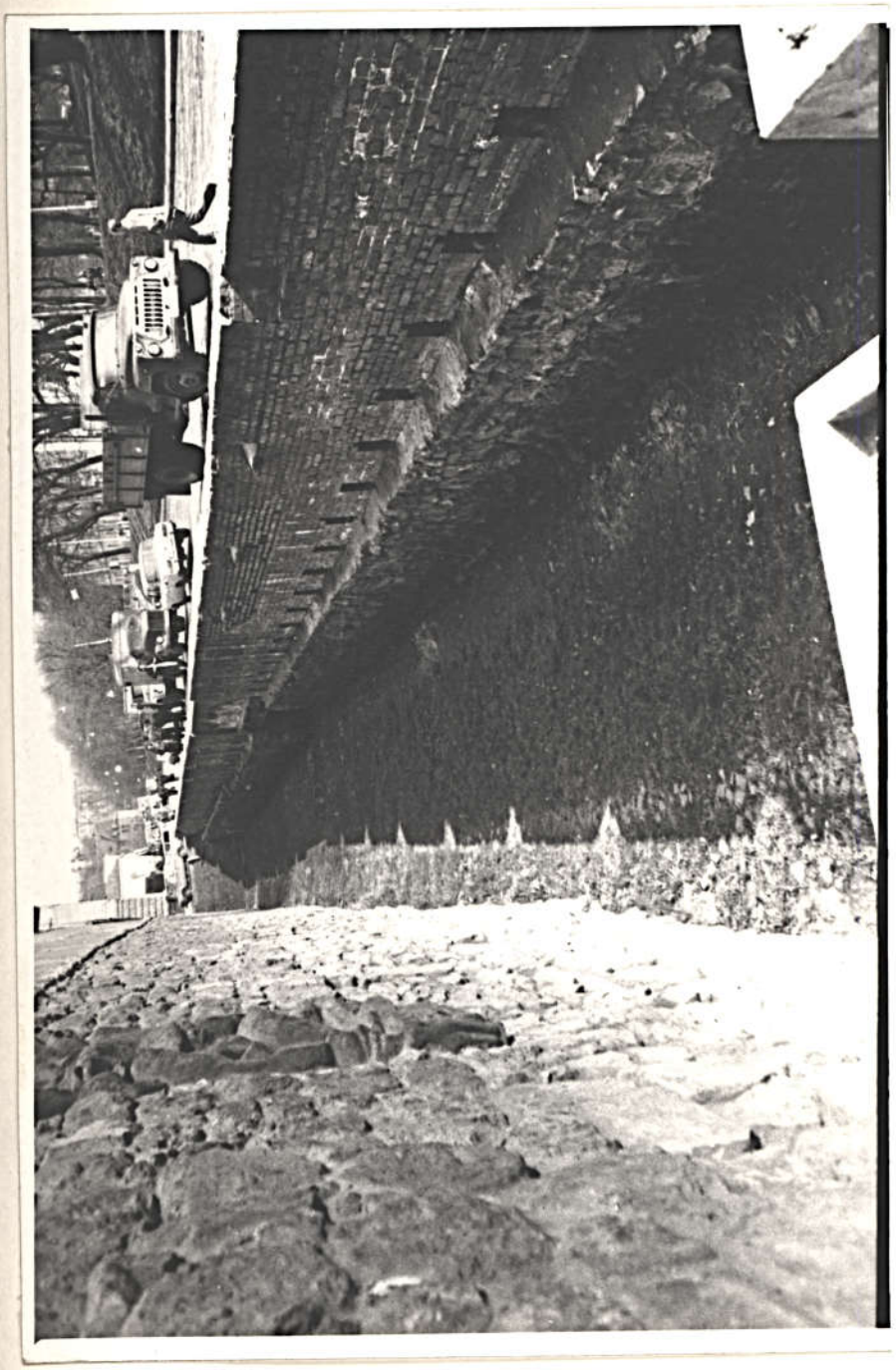

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

38

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління
охорони
історичного
середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

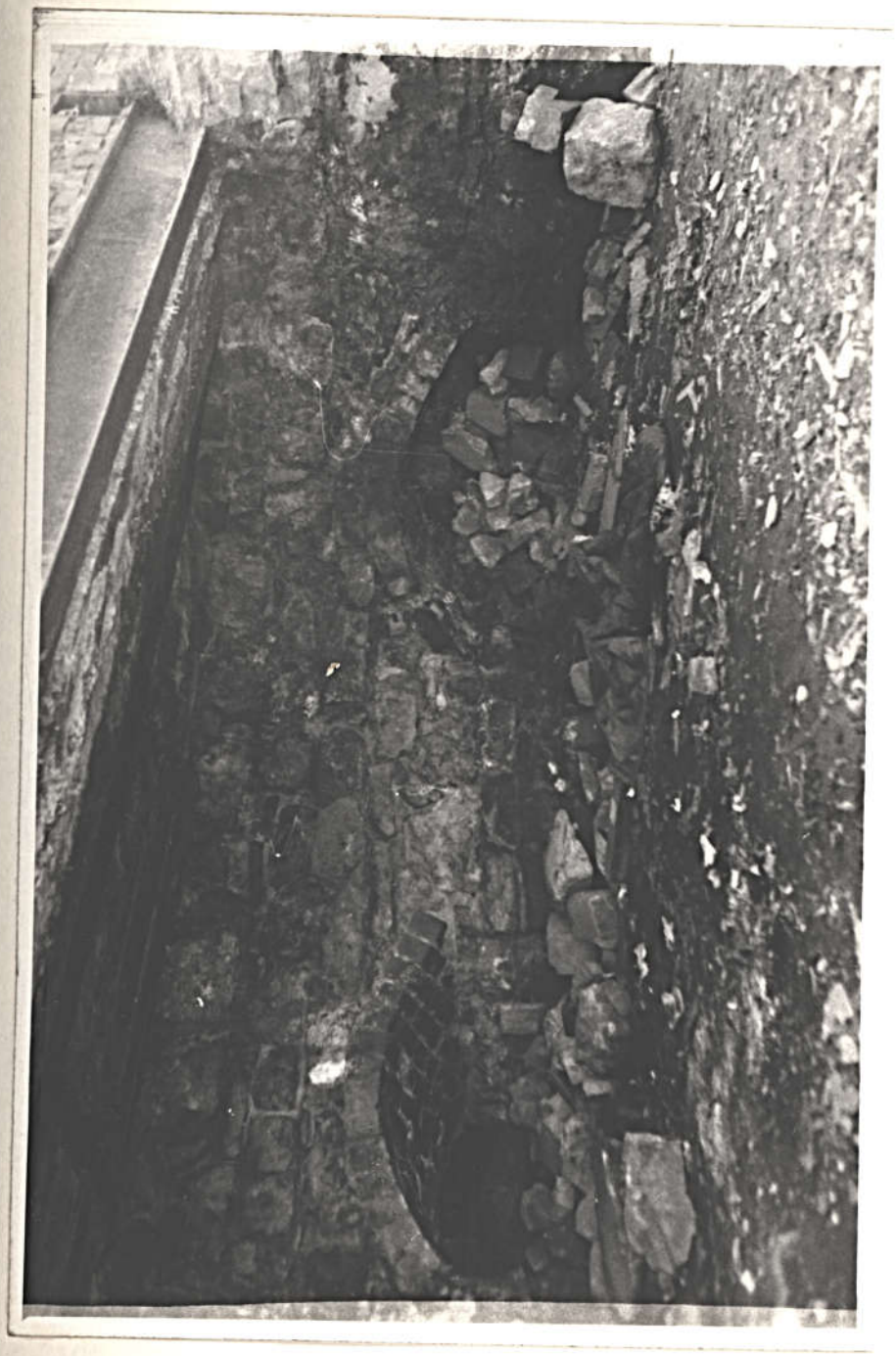
uma.lvivcenter.org

Управління
охорони
історичного
середовища

uma.lvivcenter.org

Управління
охорони
історичного
середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

41

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

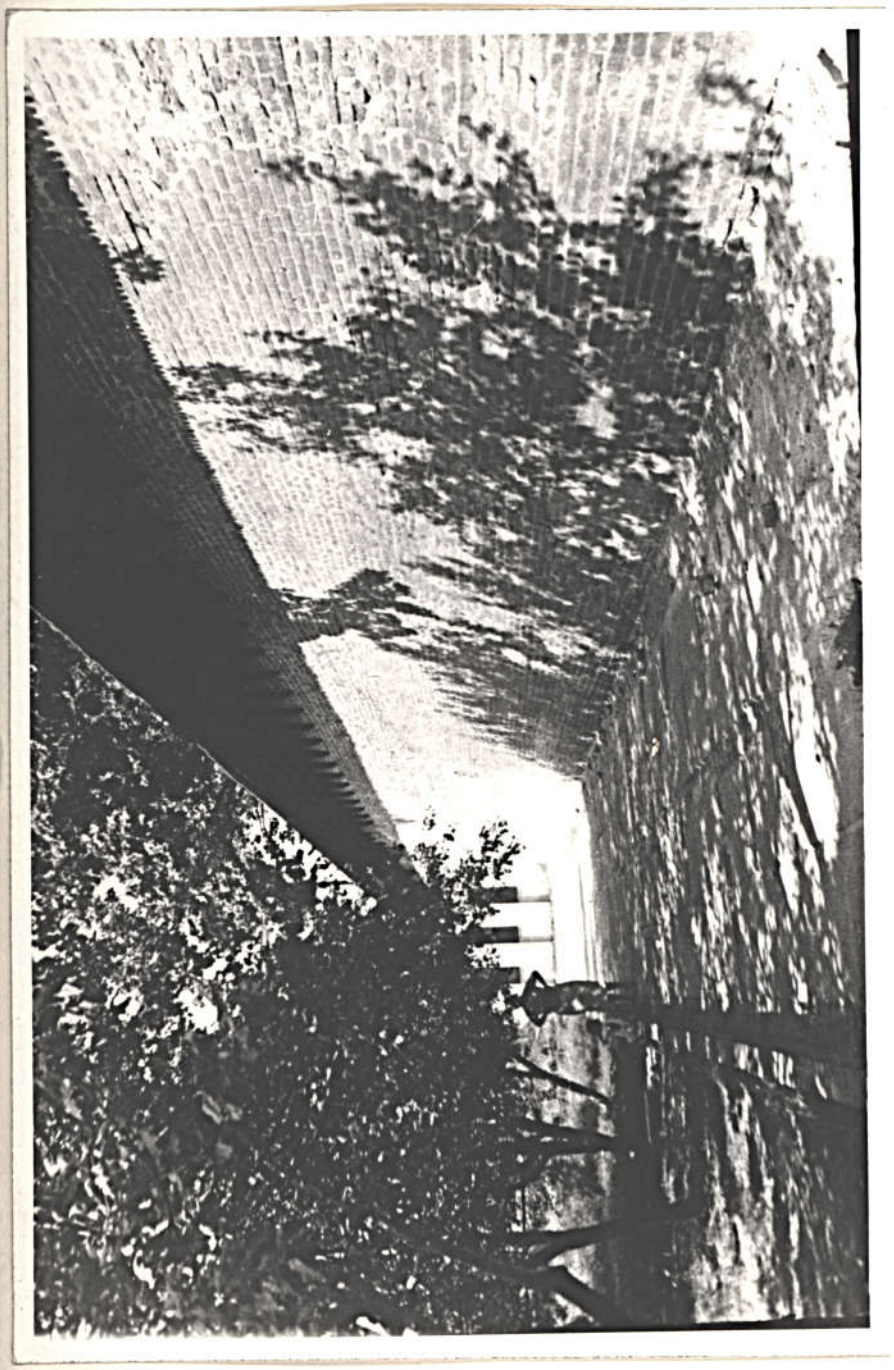

uma.lvivcenter.org

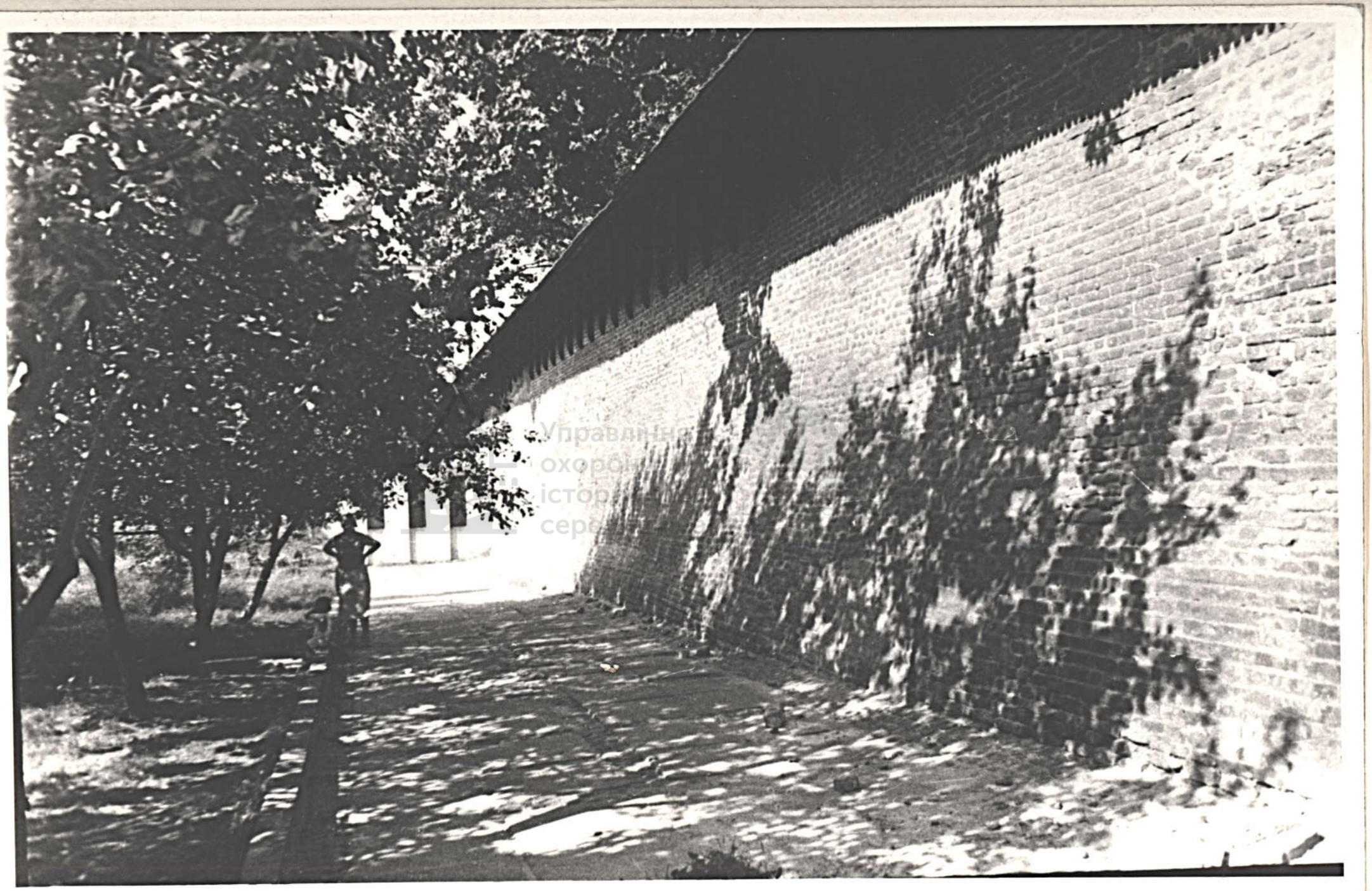

Управління
охорони
історичного
середовища

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

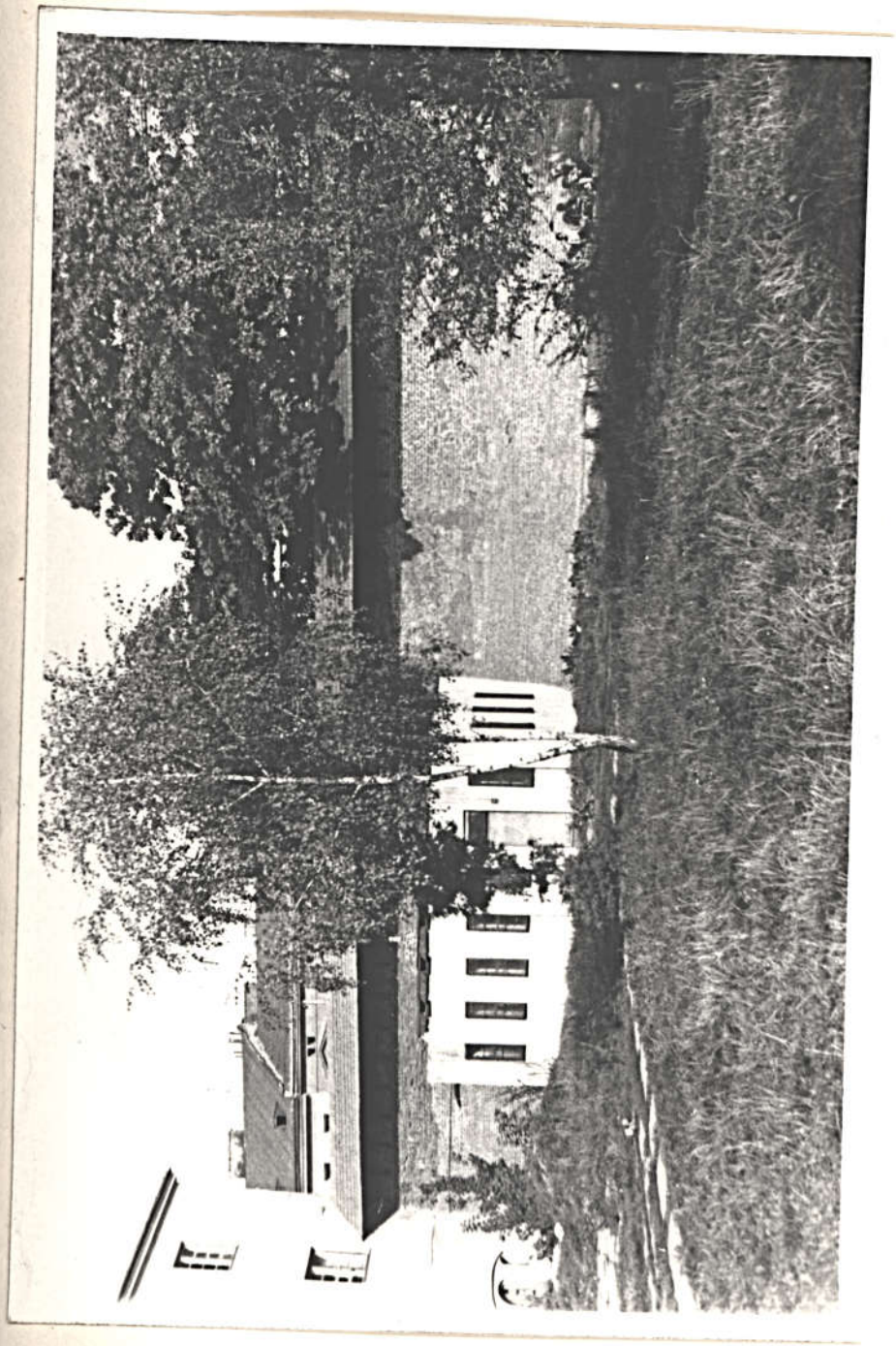

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

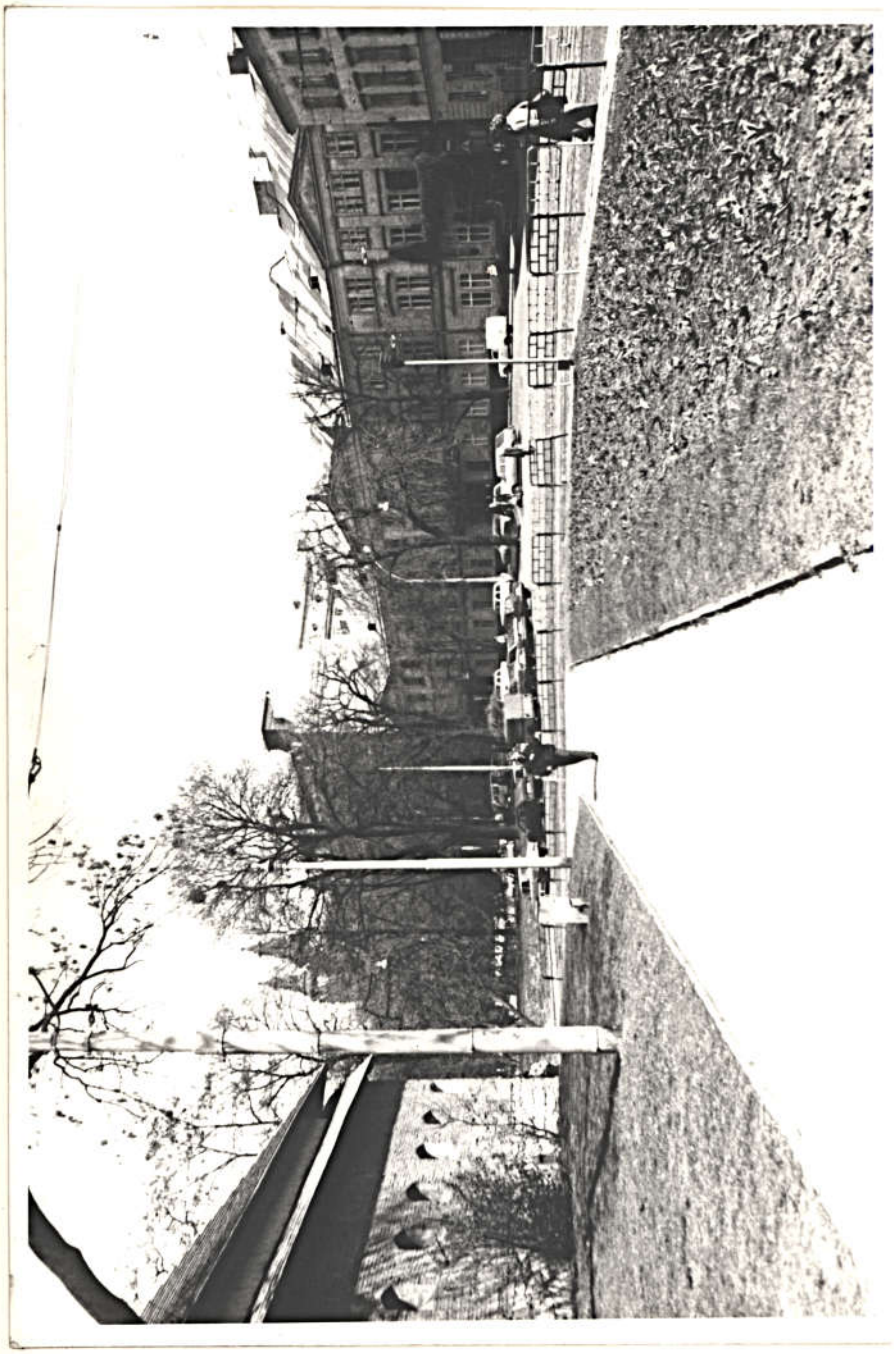

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

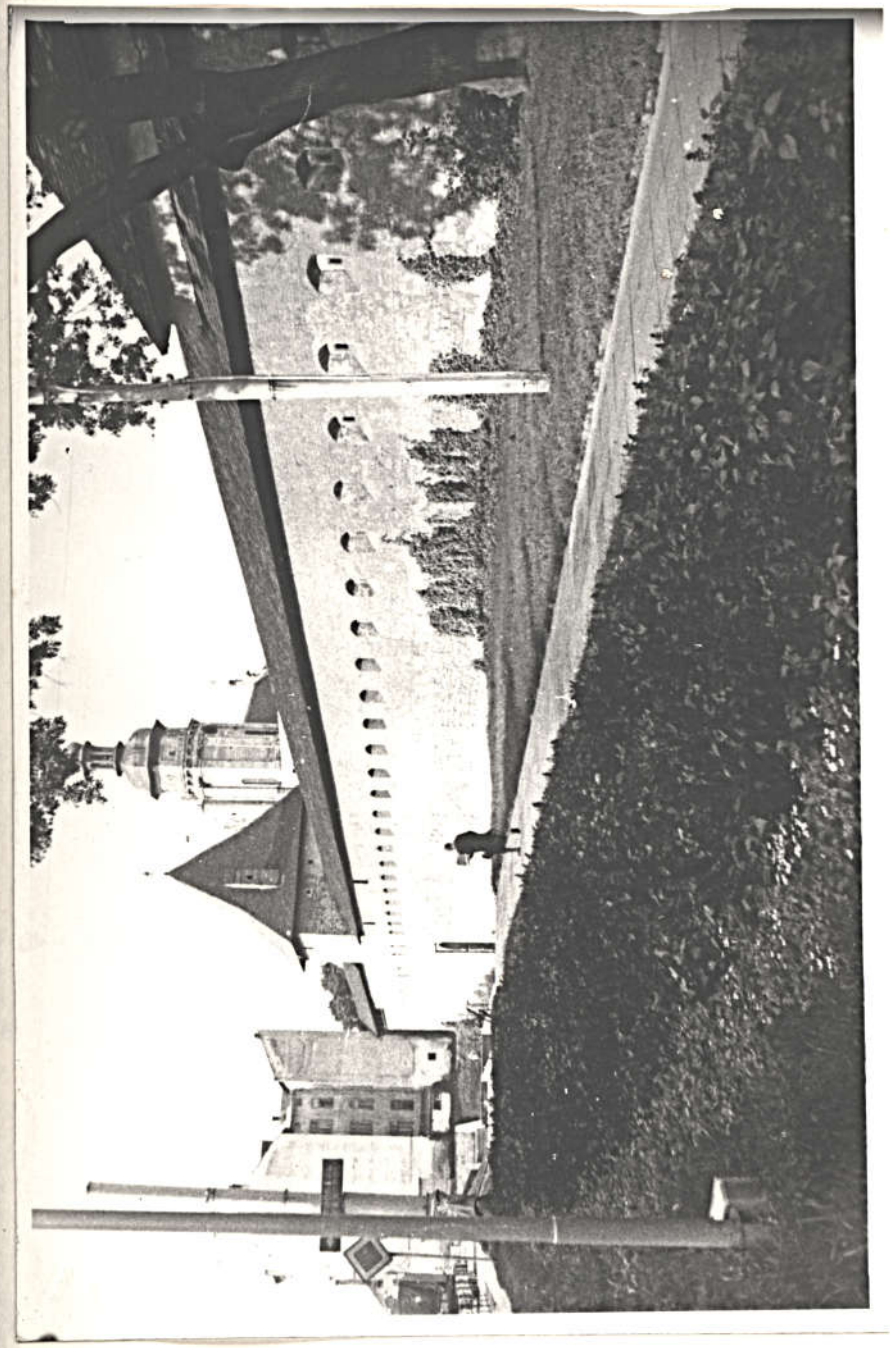

uma.lvivcenter.org

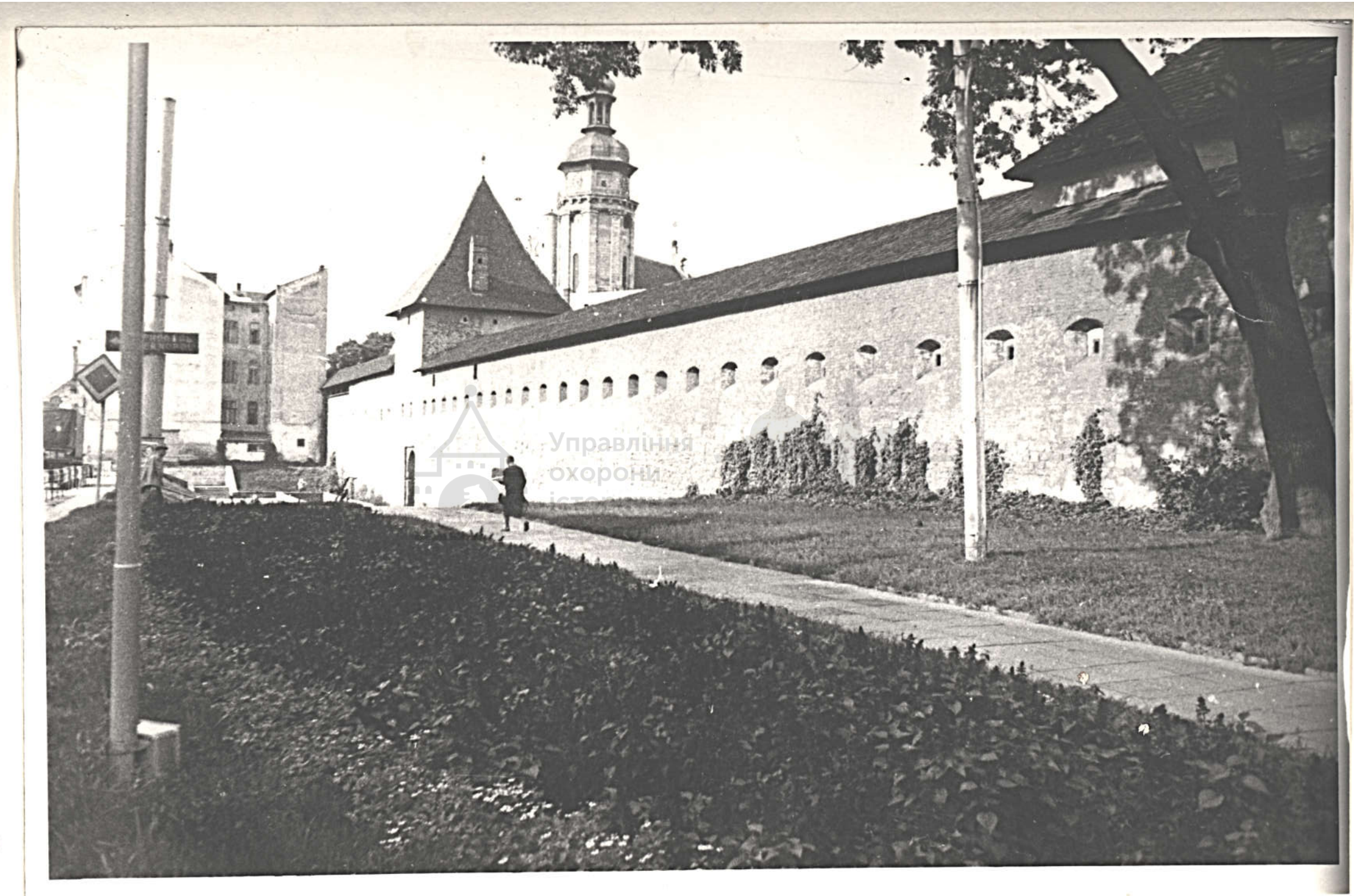

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

Управління
охорони

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

(50)

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

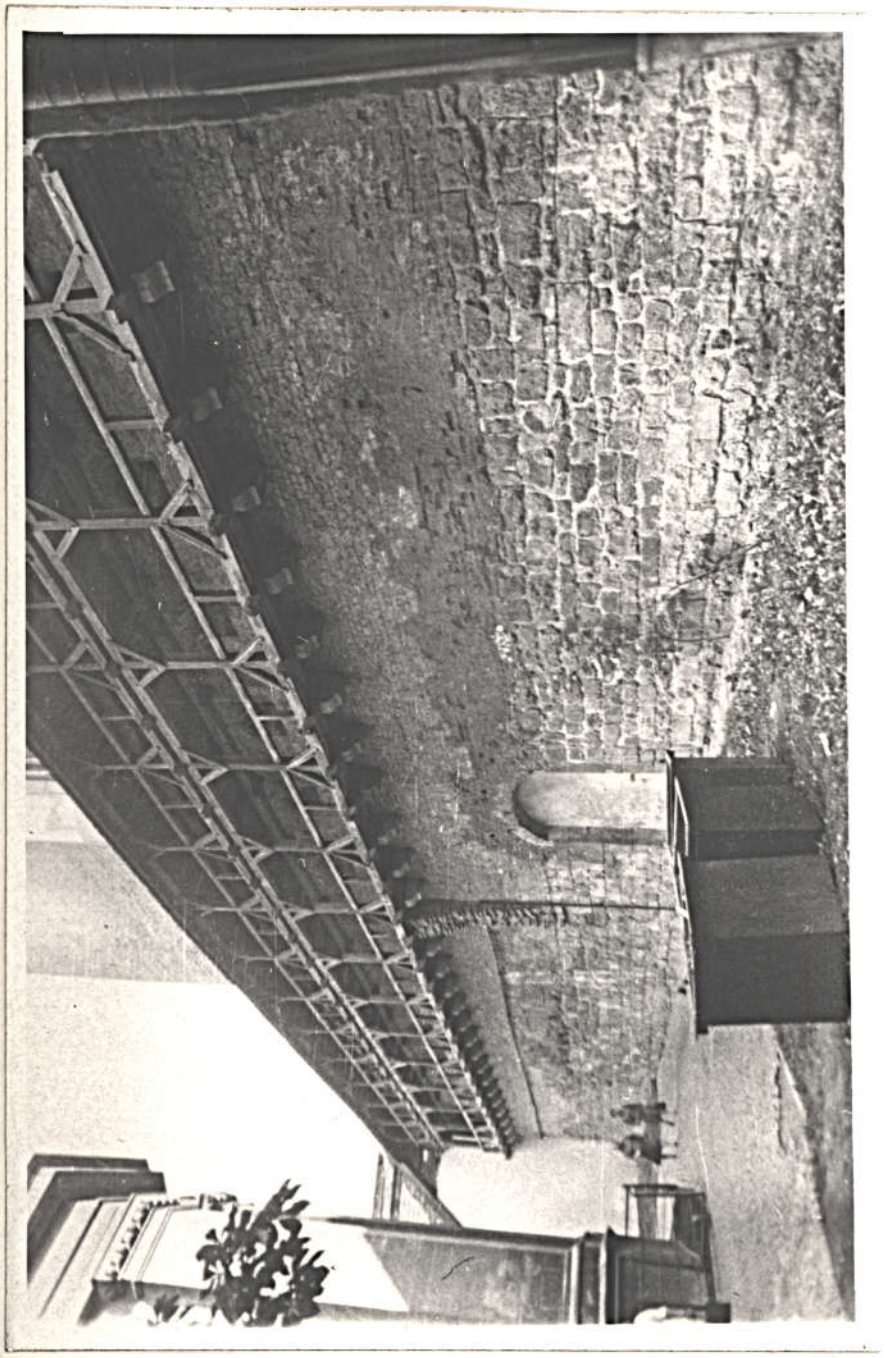
51

uma.lvivcenter.org

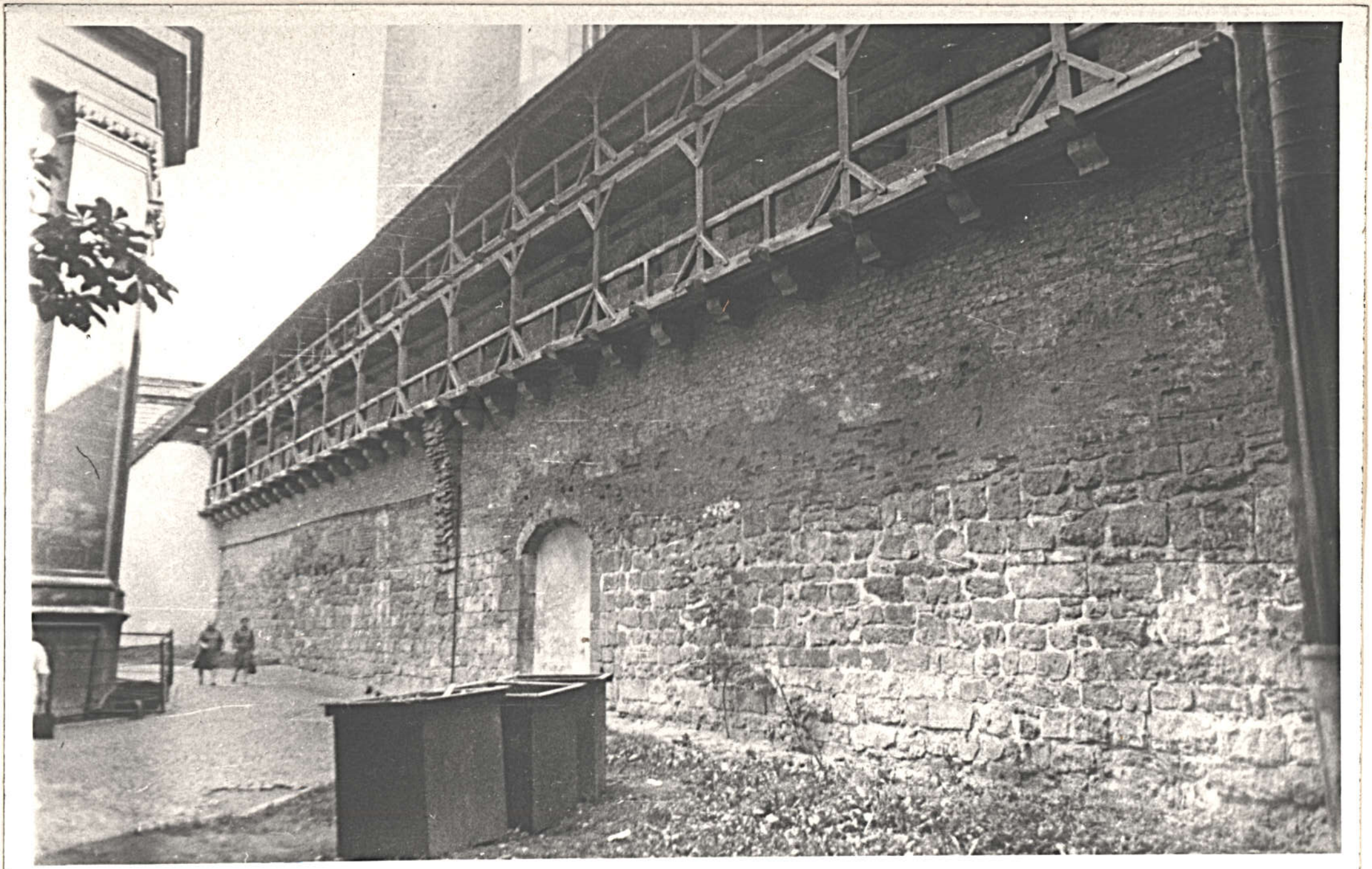
uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

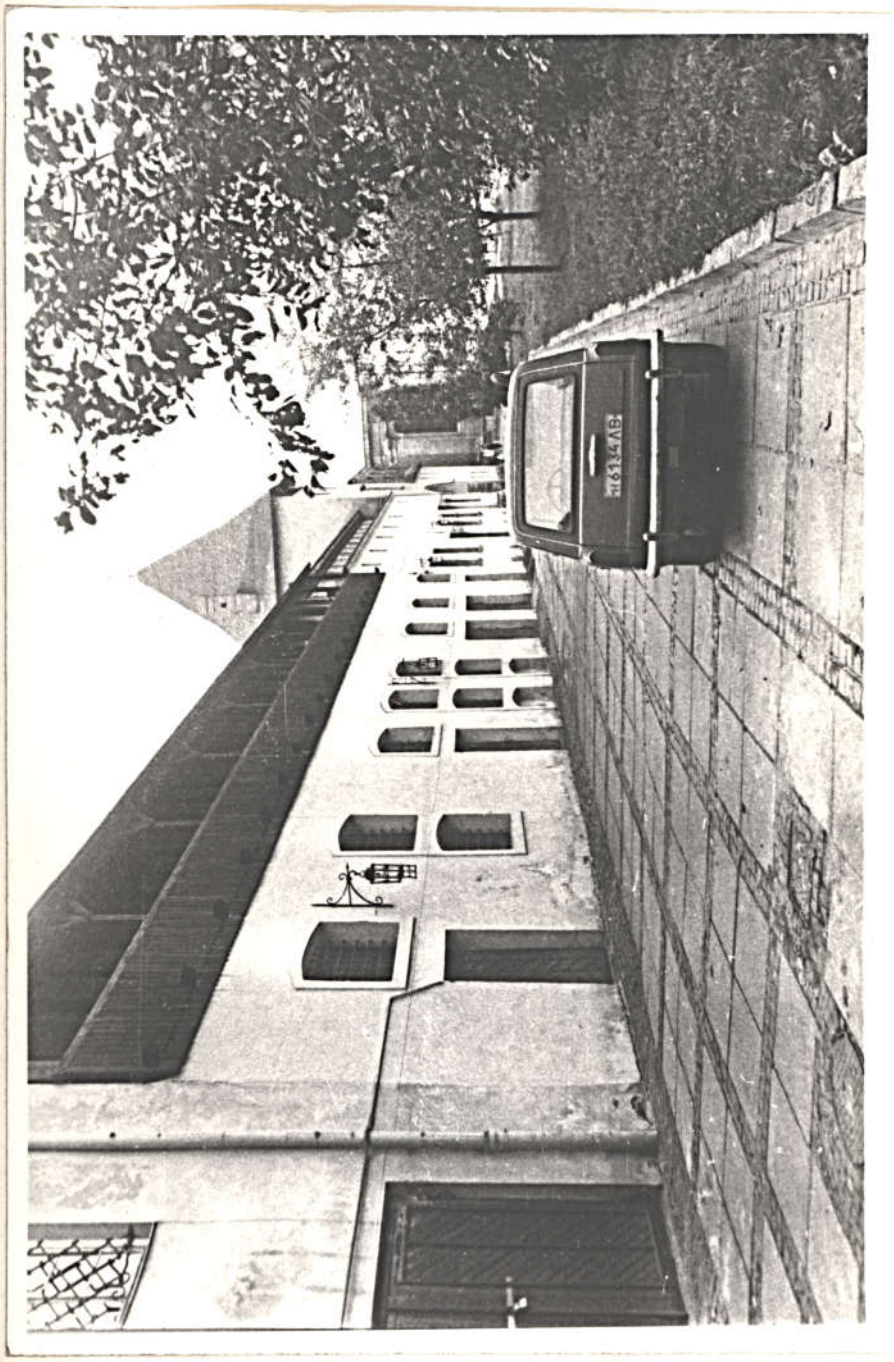
52

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

64

uma.lvivcenter.org

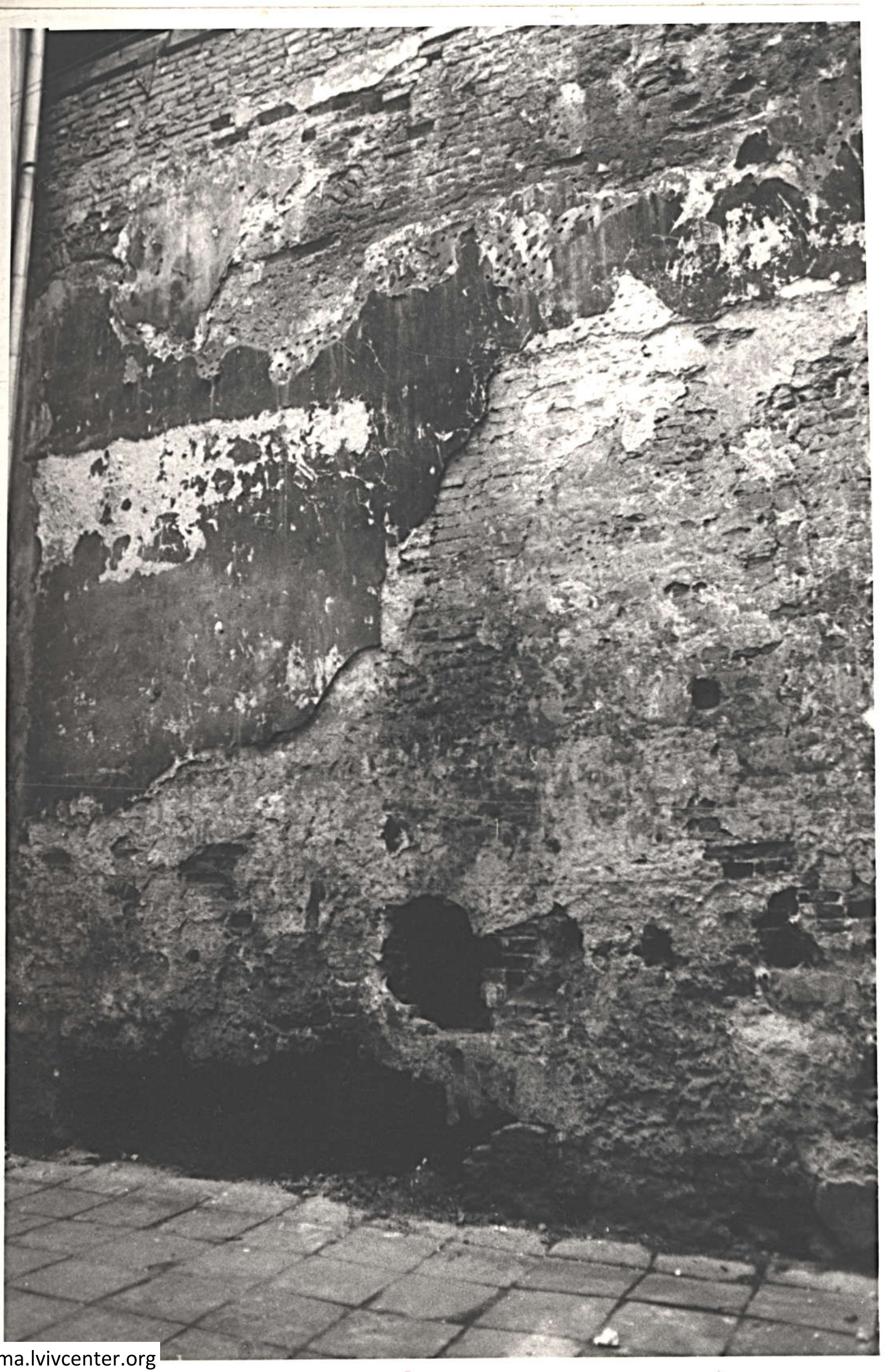

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

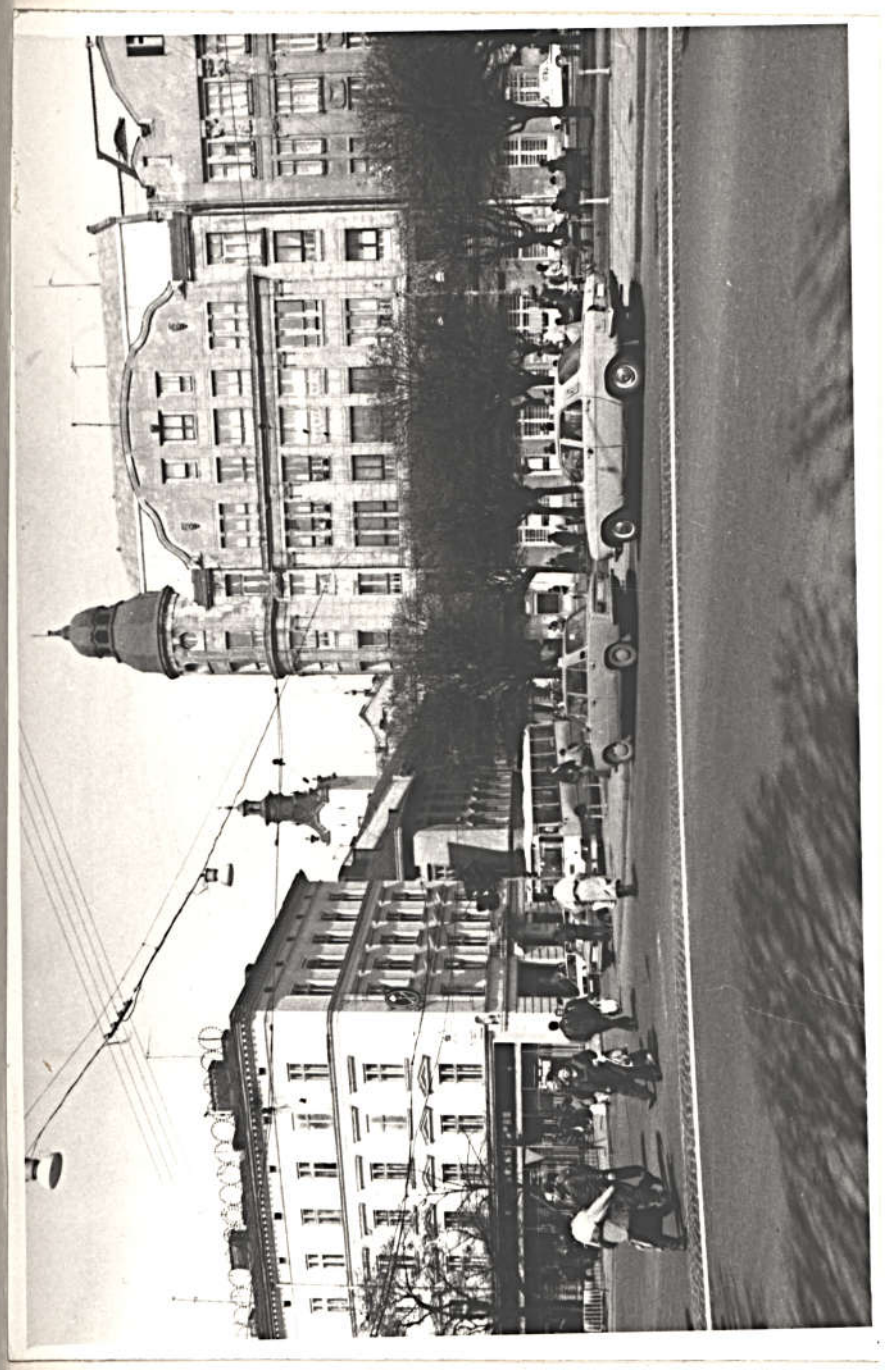
Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

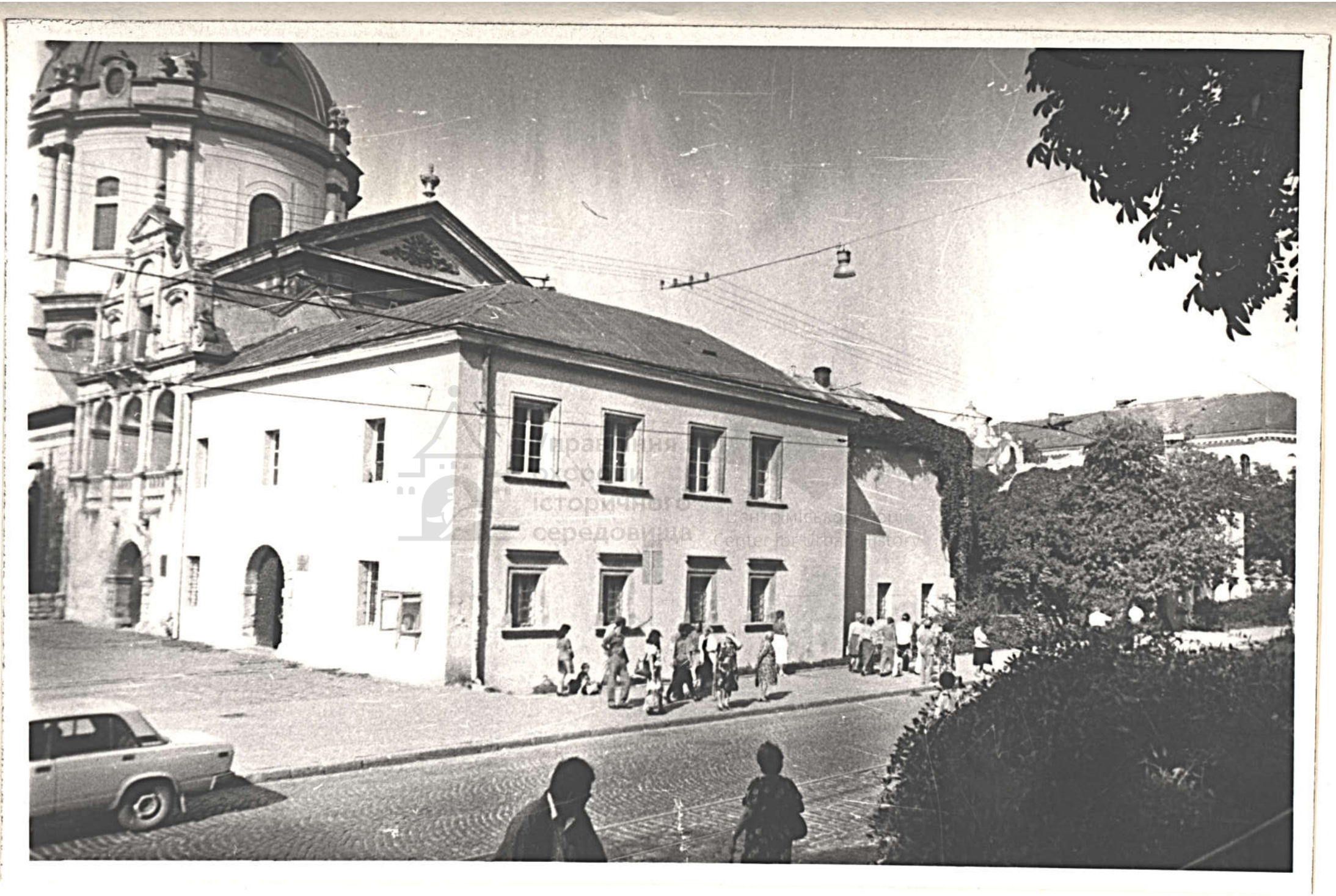
uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

59

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

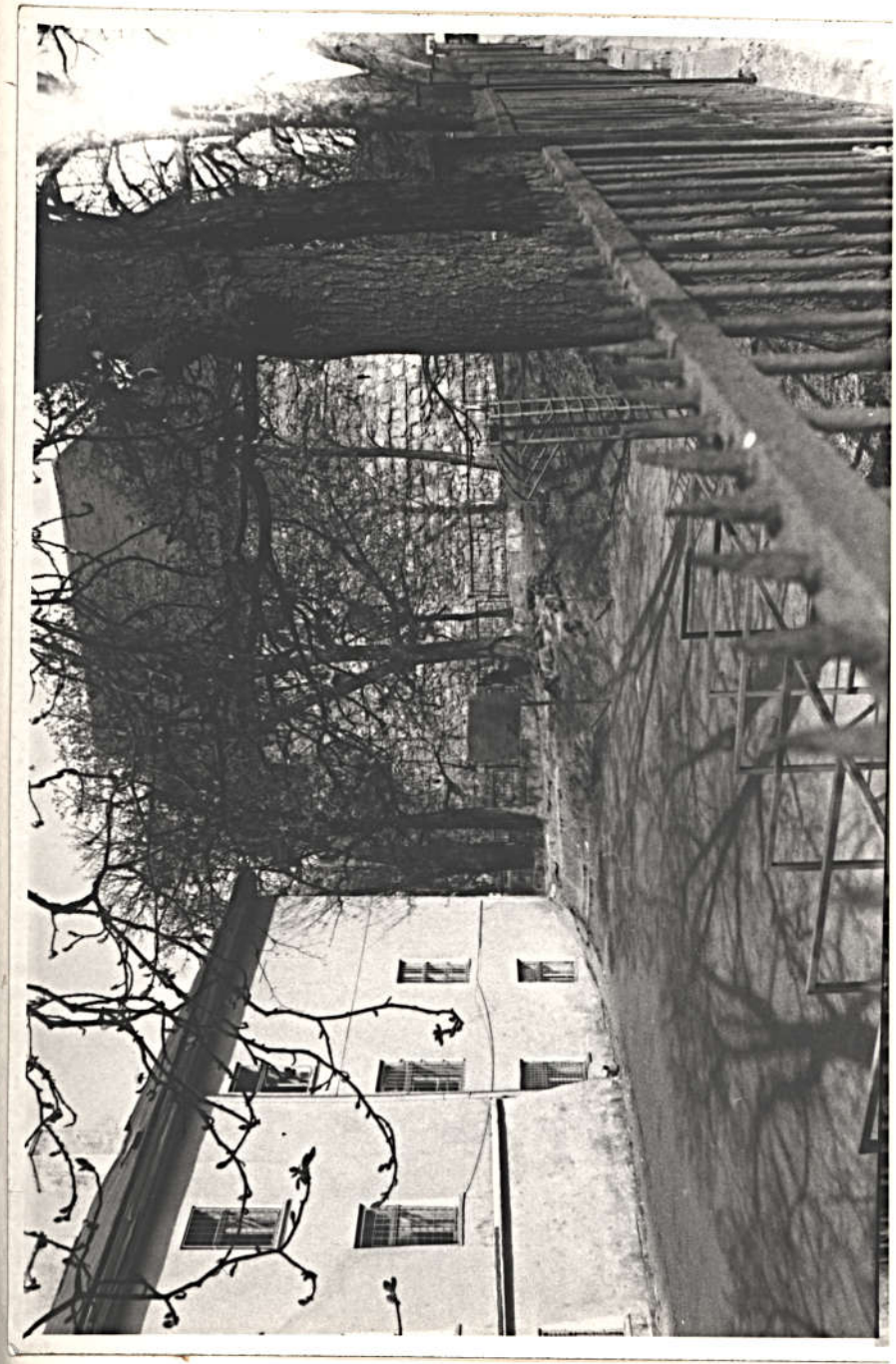

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

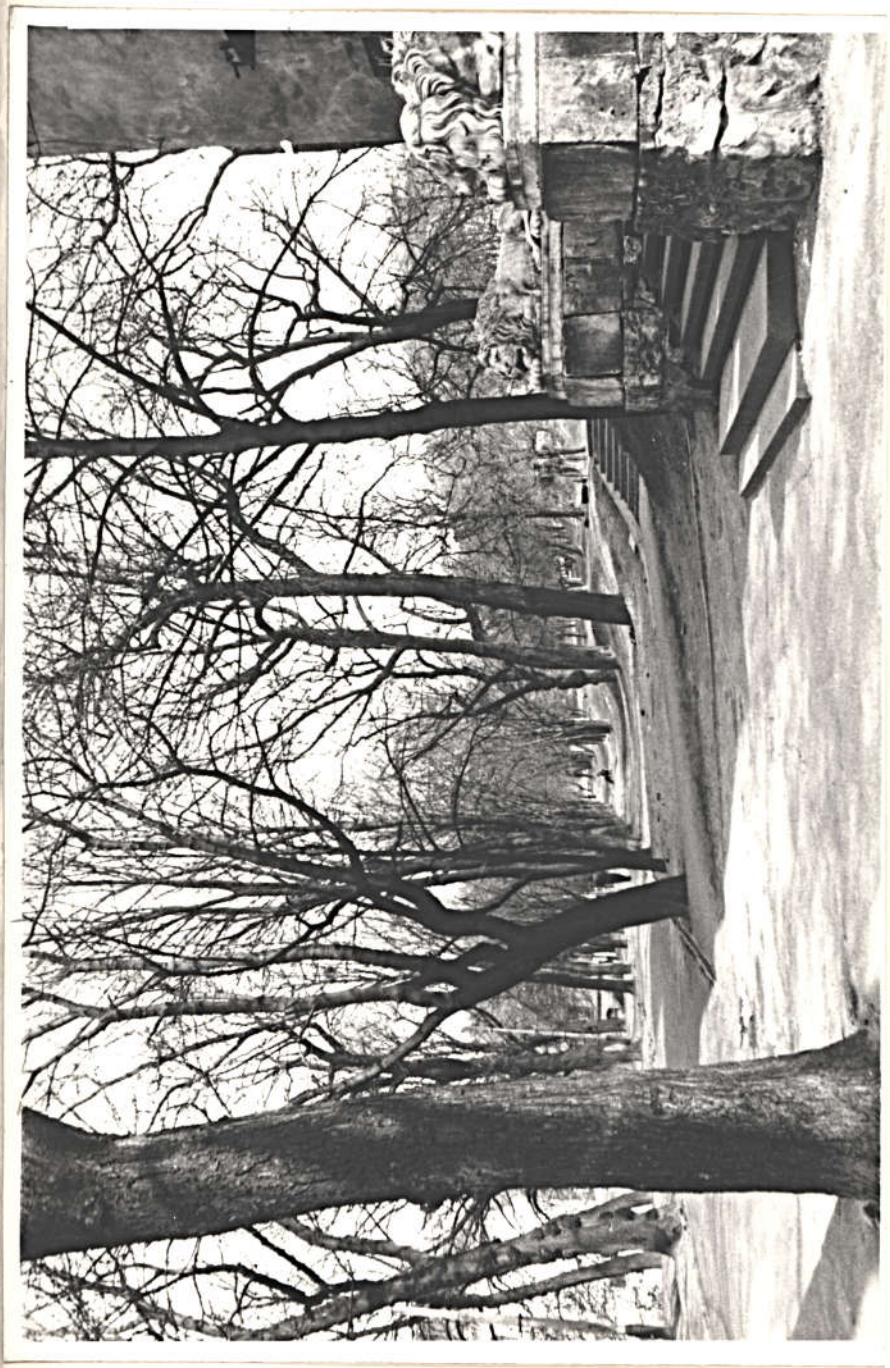
61

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

64

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

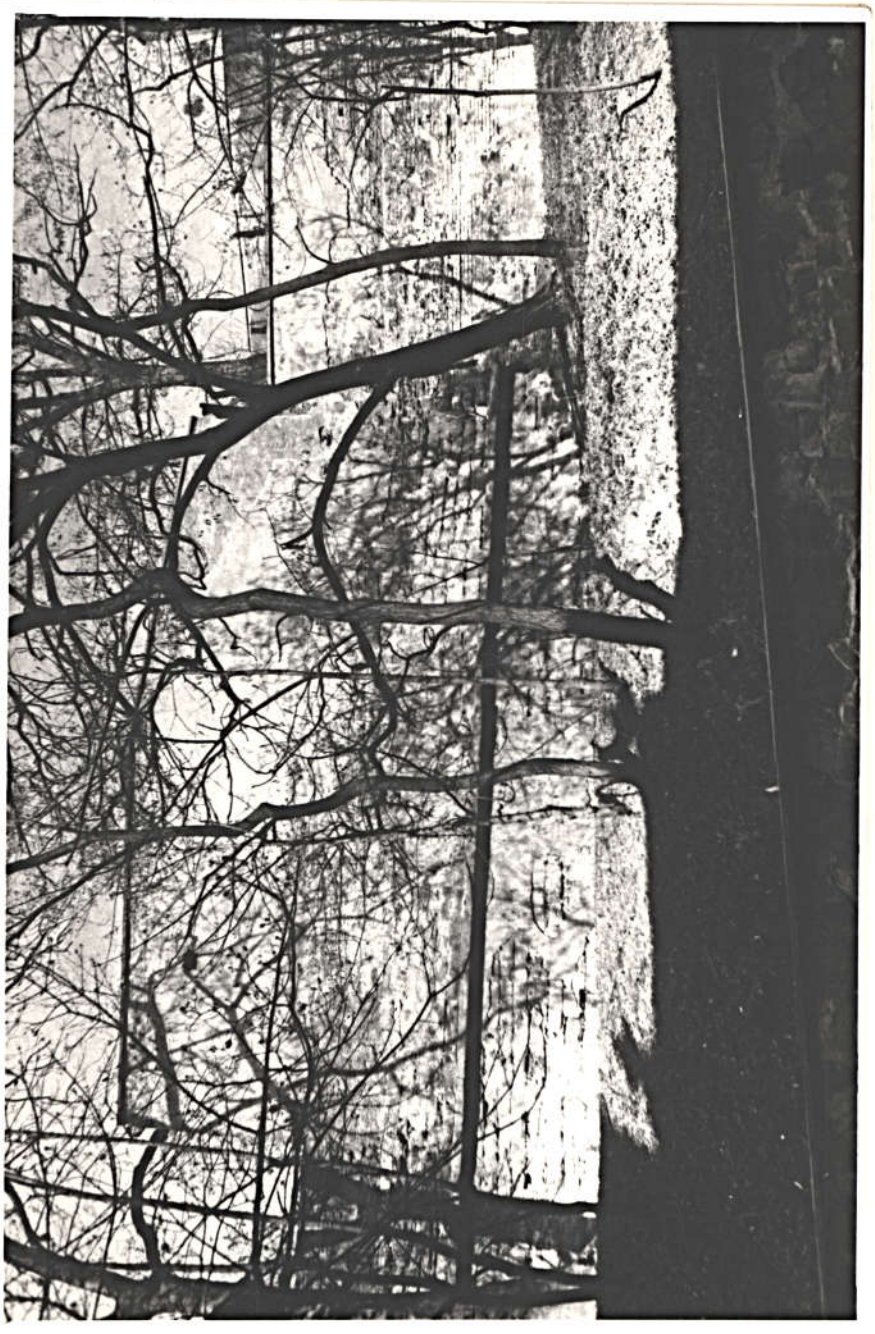
(65)

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

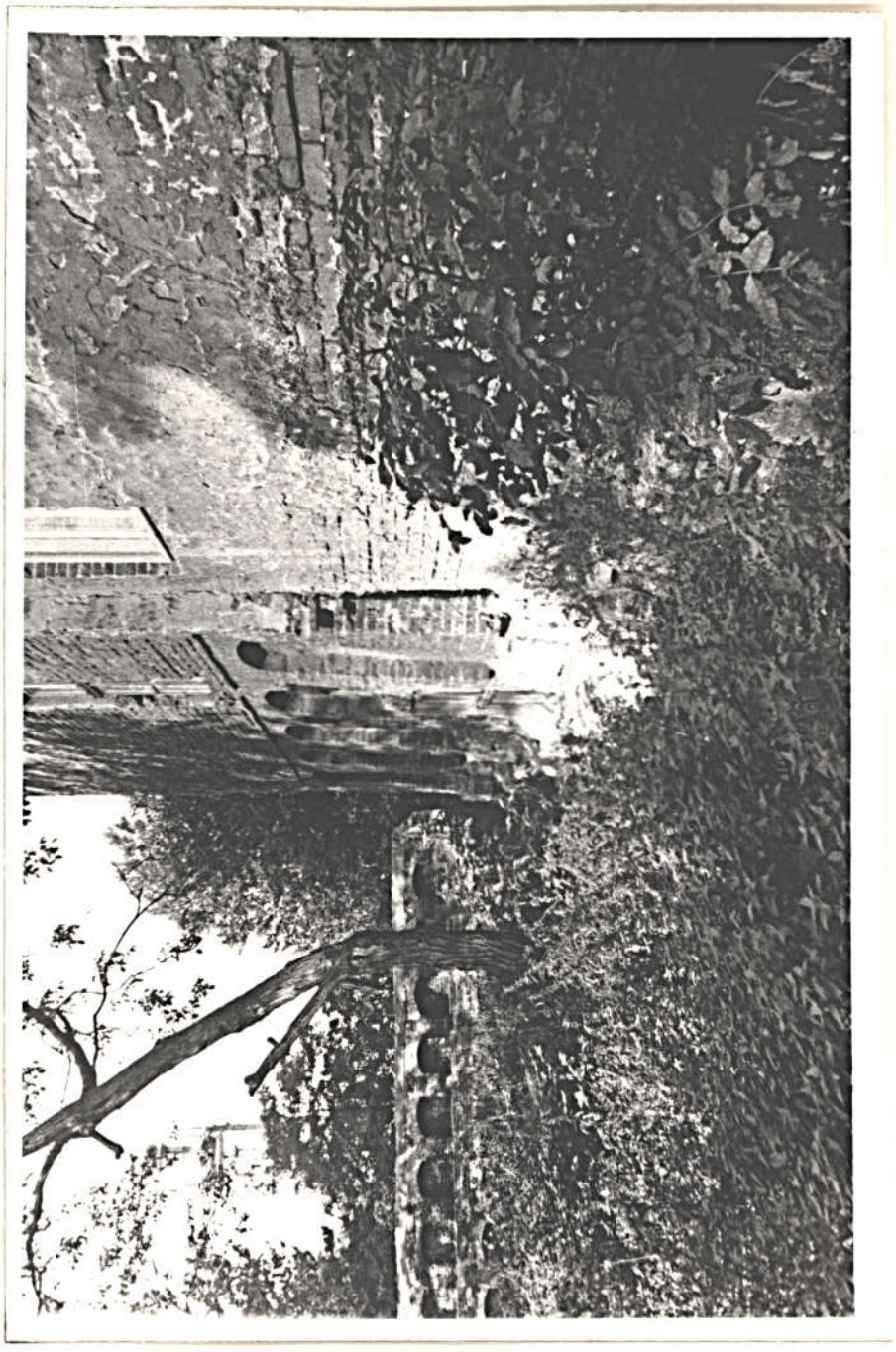

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

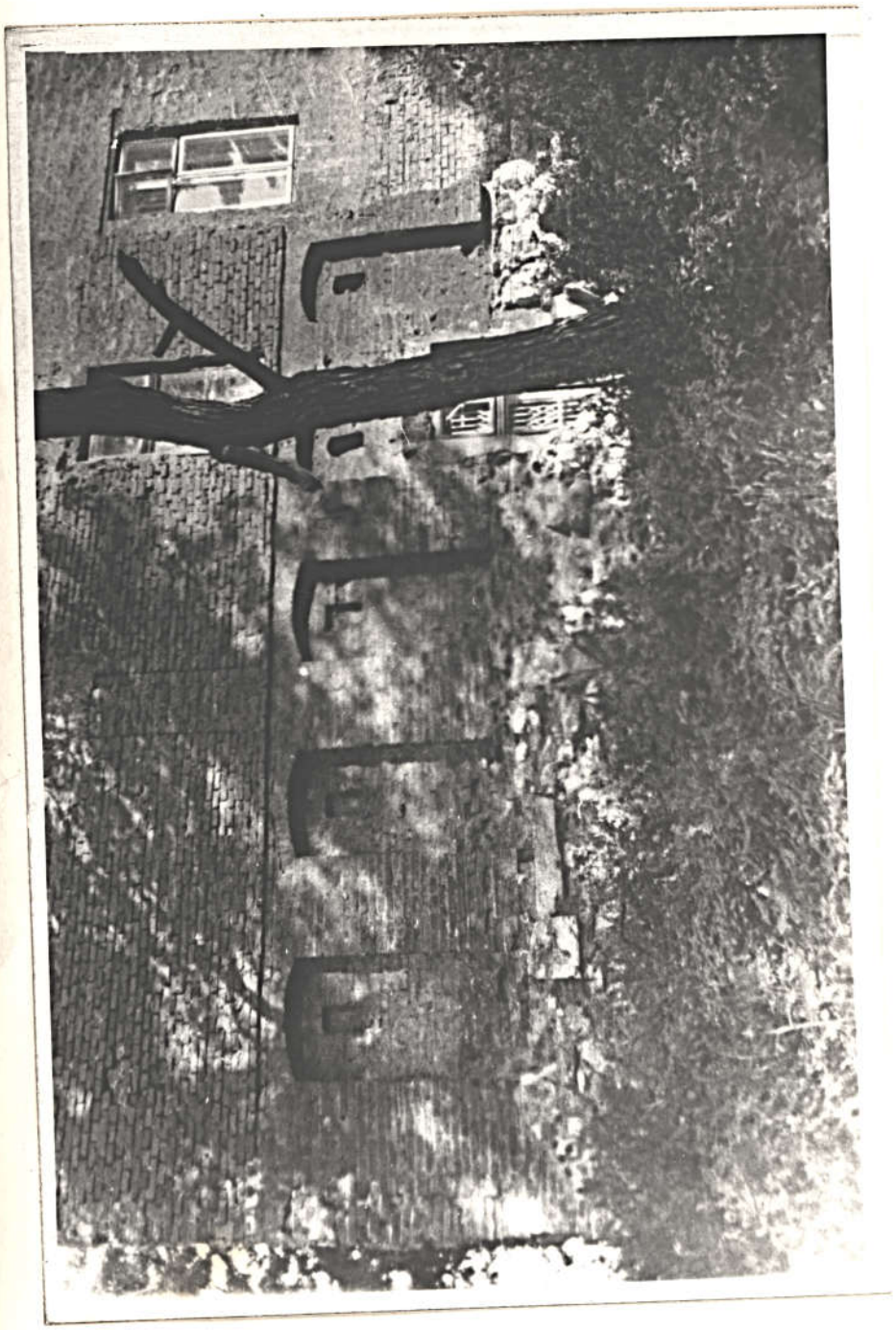

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

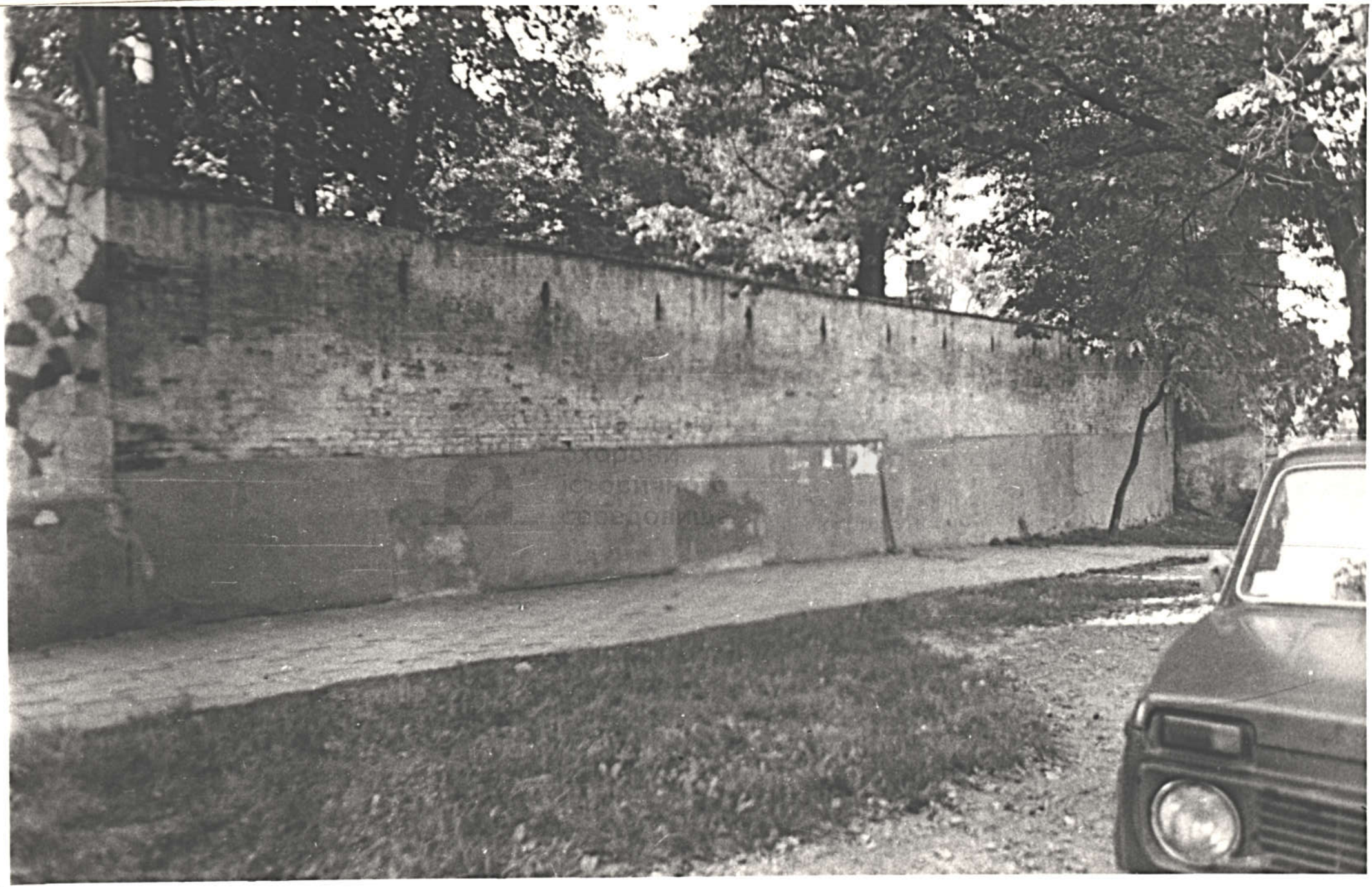
uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

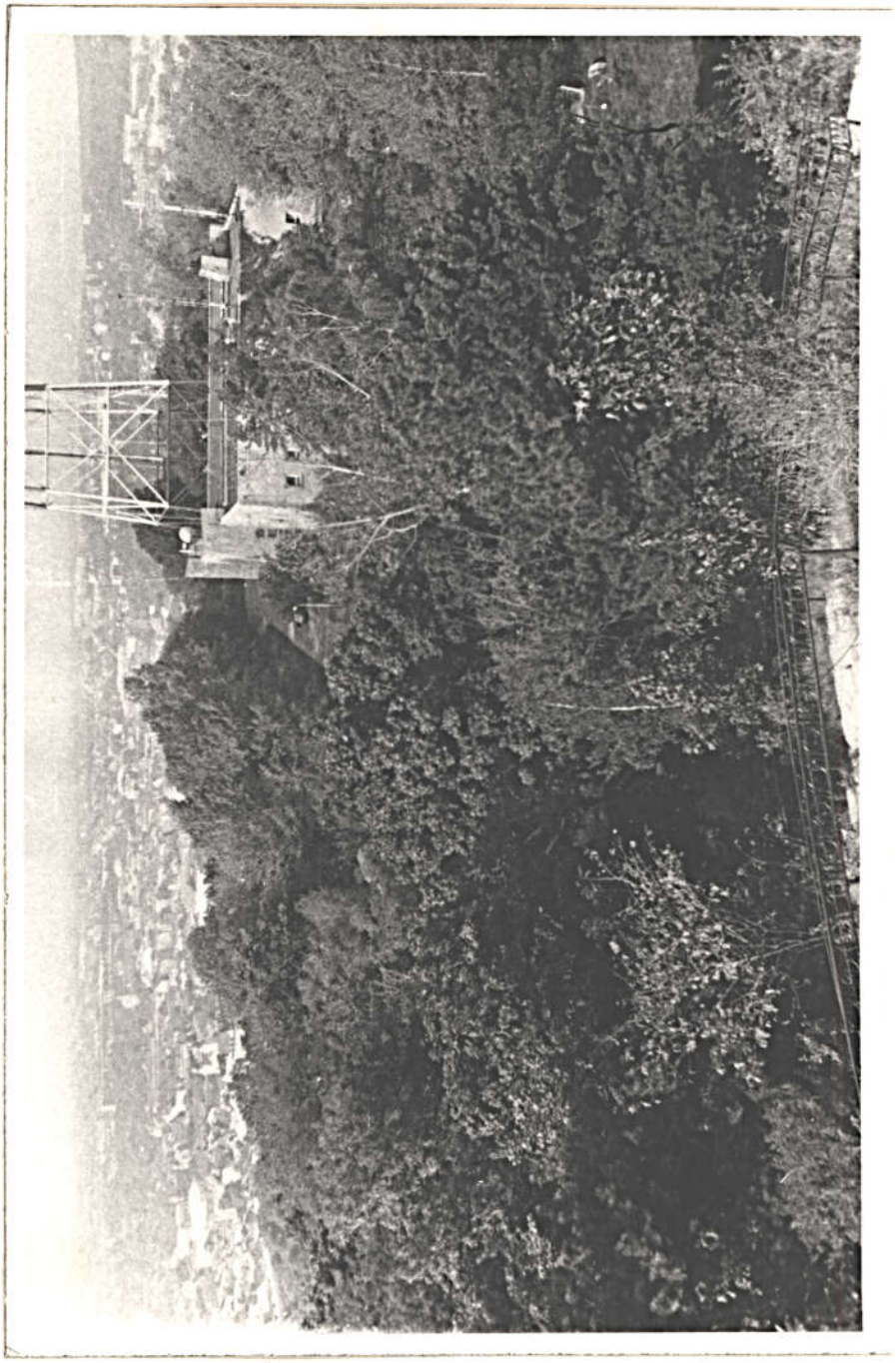
72

uma.lvivcenter.org

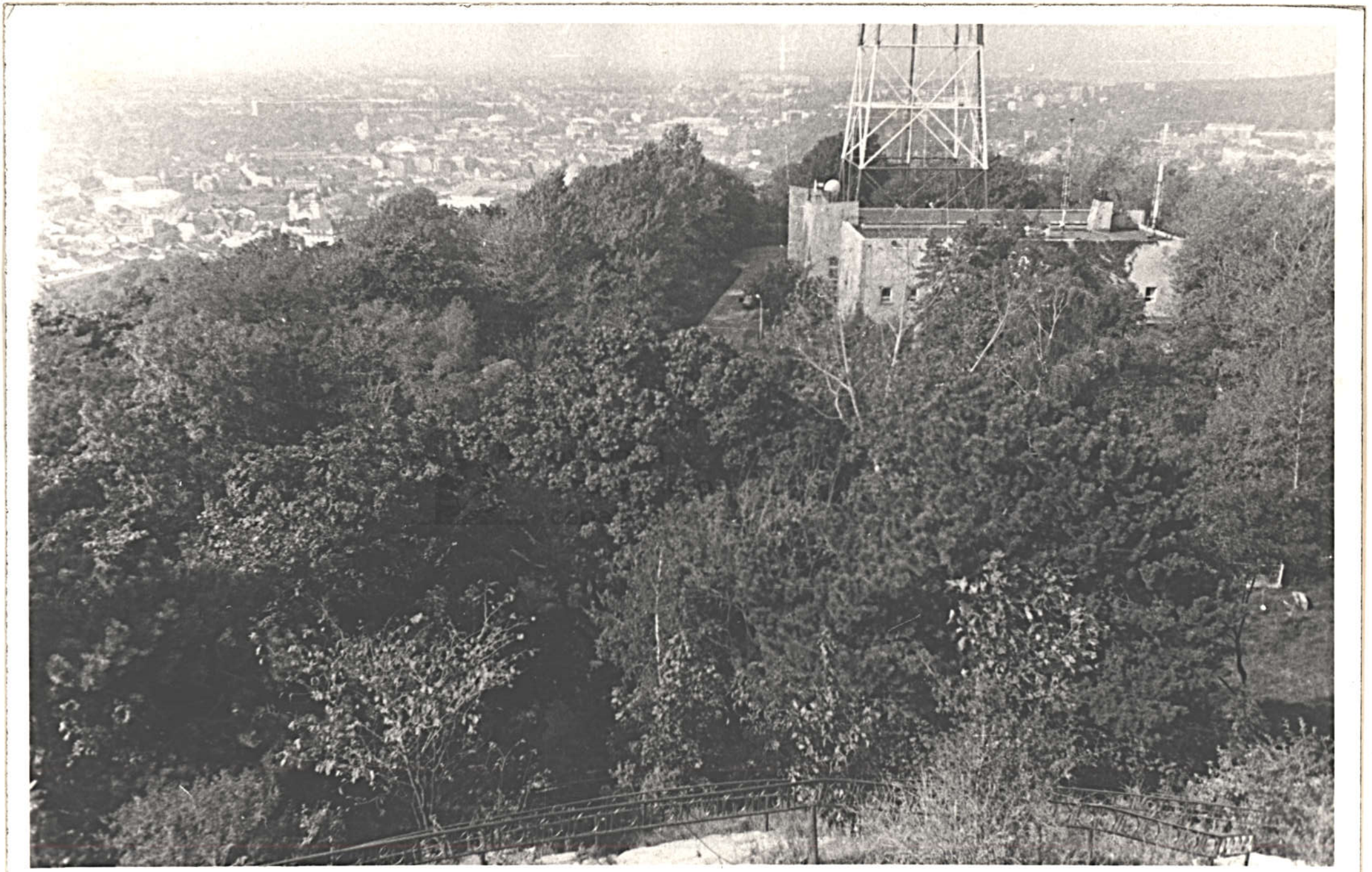
uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

73

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

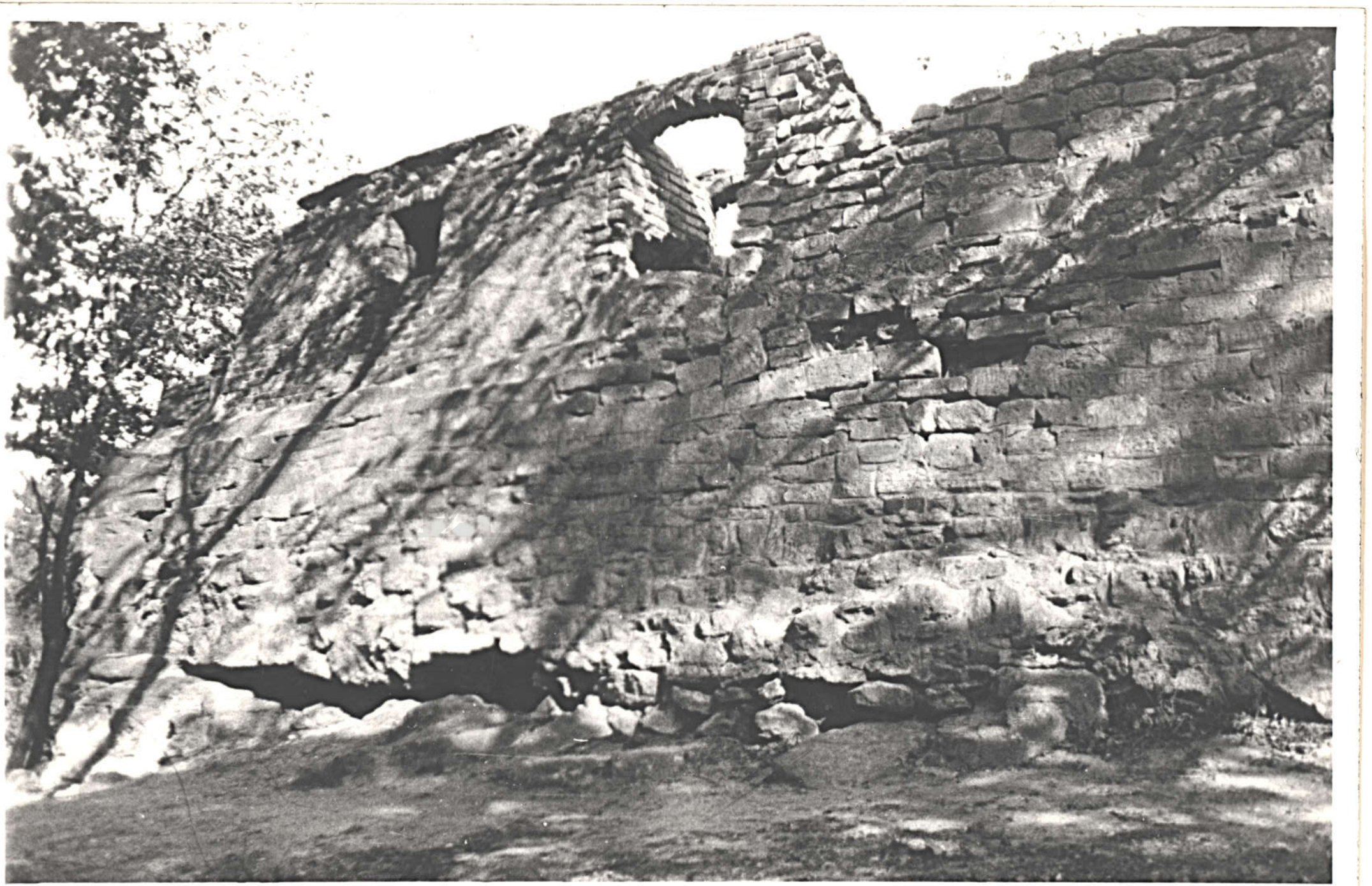

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

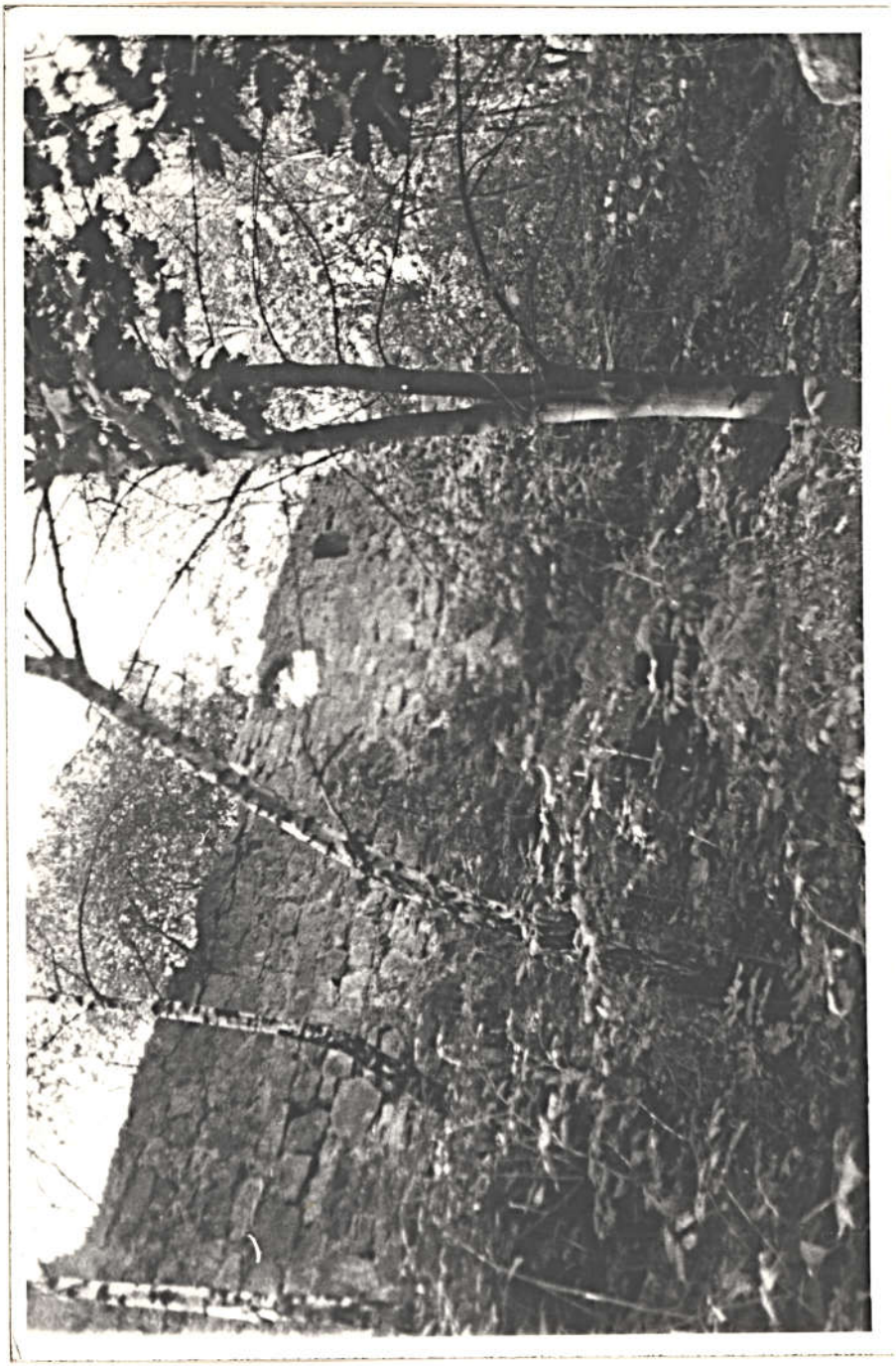

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

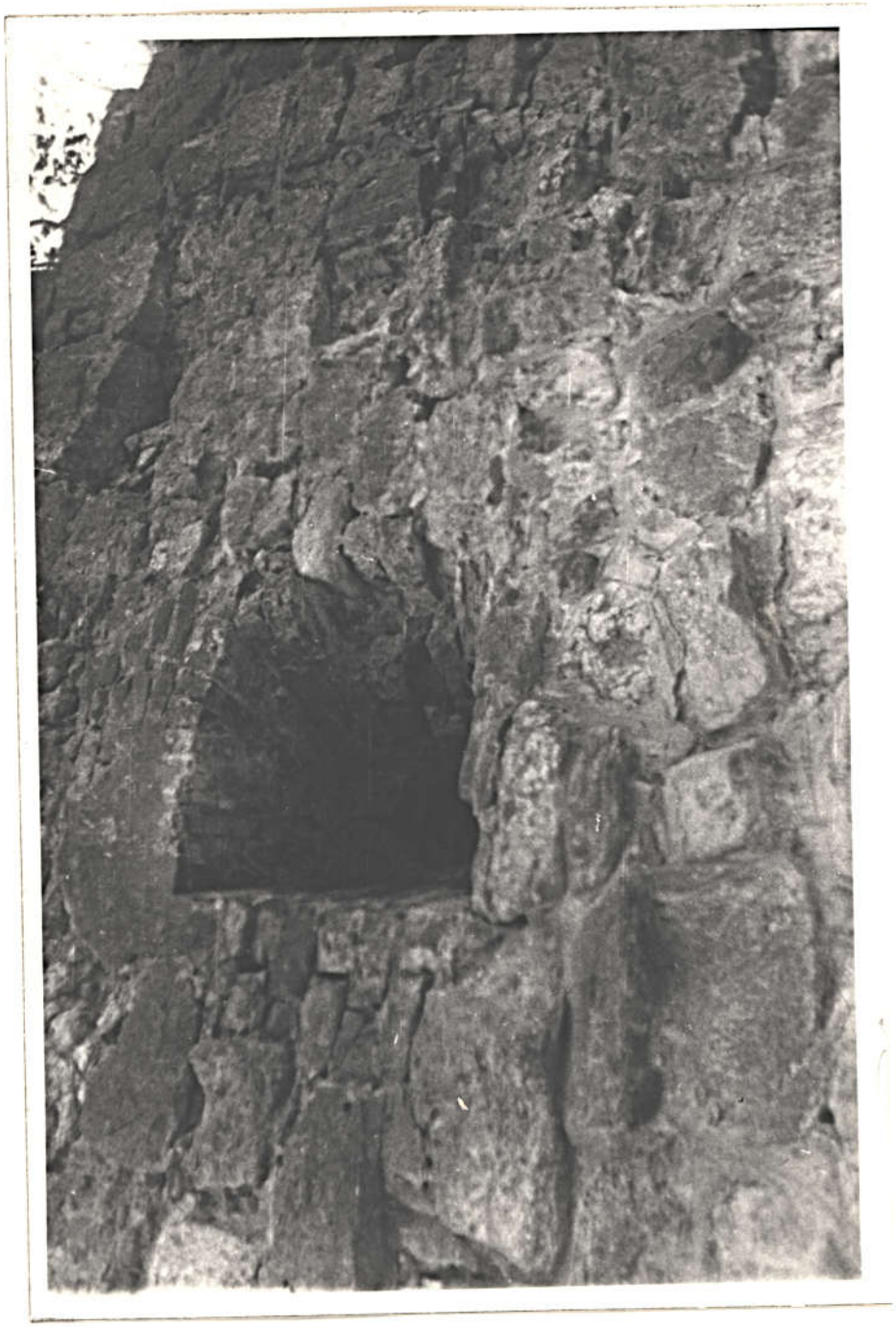

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org